

SYNLIGGÖR KUNNANDET

Handbok i studiemotsvarande verkstadsverksamhet

SYNLIGGÖR KUNNANDET

Handbok i studiemotsvarande verkstadsverksamhet

Utgivare: Nationella verkstadsföreningen rf

Författare: Sinikka Maskonen, Peter Pahlman och Veijo Wienkoop

Grafisk design: Sofia Wilkman

Illustrationer (pärm och Siiri-serien): Leea Hiltunen

Tryck: Aksidenssi, Helsingfors 2019

ISBN 978-951-95008-2-9 (ringboken)

ISBN 978-951-95008-3-6 (PDF)

Undervisnings- och kulturministeriet har understött utgivandet av denna publikation.

SYNLIGGÖR KUNNANDET

Handbok i studiemotsvarande verkstadsverksamhet

Innehållsförteckning

Verksamhetsledarens hälsning	8
1 Till läsaren	10
2 Yrkesskolereformen 2018	13
2.1 Färre men mer omfattande examina	14
2.2 Flexibla och individuella studievägar	14
2.3 Inläringen sker allt mer på arbetsplatserna	16
2.4 Kunnande som förvärvats i en verkstad är lika giltigt som det som förvärvats i en yrkesskola	16
2.5 Finansieringsstrukturen uppmuntrar till ständigt lärande och påvisande av kunnandet	18
3 Studiemotsvarande verkstadsverksamhet	19
3.1 Vad betyder studiemotsvarande verkstadsverksamhet?	19
3.2 Verkstaden som lärmiljö – fördelar och särdrag	22
3.3 För vem passar verkstaden som lärmiljö?	24
4 Att utveckla verkstaden som lärmiljö	29
4.1 Identifiera lärmiljön	29
4.2 Identifieringsrapport för lärmiljön	31
4.3 Identifiera kunnandet	31
4.4 Intyg över kunnande	32
4.5 Expertarbete	33
5 Avtal och stödtjänster	35
5.1 Samarbetet mellan verkstäder och utbildningsanordnare	35
5.2 Stödtjänster som erbjuds i verkstadsmiljön	36

6	God praxis i studiemotsvarande verksamhet	39
6.1	Dokument över riktlinjerna för samarbetet mellan verkstäderna och dem som ordnar yrkesutbildning	40
6.2	Identifiering av kunnandet med hjälp av en tabell	41
6.3	Jagkan.fi som redskap för intyg över kunnandet	42
6.4	Stöd vid kontinuerlig ansökan	43
6.5	Stöd vid grundläggande utbildning för vuxna	44
6.6	Hjälp för utexaminerade att hitta sin fortsatta väg	45
6.7	Påvisande av kunnande i arbetsverksamhet	46
6.8	Valo-valmennus-modellen för påvisande av kunnande	47
6.9	Gemensamma delar av yrkesinriktade grundexamina på nätet	48
6.10	GED-träning på Valkeakosken Starttipaja	49
6.11	Vastuunkantaja-modellen	50
6.12	Verksamhets- och handledningsmodell som förenar yrkesinstitutet Lappias, ungdomsverkstadens och det uppsökande ungdomsarbetets resurser	51
6.13	PAIKKO	52
6.14	OpiTun-redskapet för intyg över kunnande	53
7	Studiemotsvarande verksamhet i framtiden	54
7.1	Verkstäder som individuella sysselsättnings- och lärvägar	55
7.2	Åtgärdsförslag	56
	Ordlista	60
	Källförteckning	61

Verksamhetsledarens hälsning

S **TUDIEMOTSVARANDE** verksamhet är inget nytt i verkstäder och under projektet Työpajatoiminnan opinnollistaminen har vi fått fler verkstäder med i utvecklingsarbetet.

I verkstäderna sker ständigt lärande och det kunnande som förvärvas kan också identifieras, påvisas och erkännas i verkstaden. Verkstadsverksamhet ger både unga, långtidsarbetslösa, partiellt arbetsföra och andra i en svag ställning på arbetsmarknaden en möjlighet att påvisa förvärvat kunnande och utöka det i verkstadsträningen.

Reformen av lagen om yrkesutbildning samt utvidgandet av läroplikten ger verkstäderna möjlighet att delta ännu mer som en väg till yrkeskompetens, stöda studerande och samarbeta med dem som ordnar utbildning. De nya möjligheterna har skrivits in i regeringsprogrammet för Rinnes regering.

Det individuella stöd verkstäderna ger och synliggörandet av kunnande höjer självkänslan hos den som får träning och gör det lättare att övergå till studier,

slutföra studierna och komma in på arbetsmarknaden. Det är till fördel för den som får träning om kunnandet som förvärvats i verkstaden kan beskrivas och påvisas tillförlitligt med intyg över kunnandet så att det erkänns också inom den officiella utbildningen.

Studiemotsvarande verksamhet illustreras i Siiri-serien på vår förenings Instagram-konto. Siiri är en ung kvinna som söker sin väg i livet, kommer till en

Reformen av lagen om yrkesutbildning samt utvidgandet av läroplikten ger verkstäderna möjlighet att delta ännu mer som en väg till yrkeskompetens, stöda studerande och samarbeta med dem som ordnar utbildning.

verkstad på uppmuntran av kompisar, hittar arbetsuppgifter som intresserar henne, får bättre självkänsla och självförtroende och sedan också en studieplats och slutligen ett examensintyg. Verkstaden blev ett starkt stöd för Siiri. Där fick hon vingar som bär.

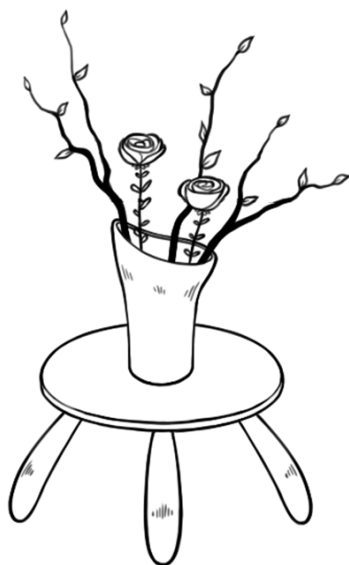
För att allt fler verkstäder ska kunna utveckla sin verksamhet och bli mer studiemotsvarande erbjuder Nationella verkstadsföreningen stöd i detta och i att stärka samarbetet mellan verkstäder och läroanstalter. De sju nätverk som bildats under projektet stöds även i fortsättningen och verksamheten är avsedd att bli bestående och landsomfattande. Våra andra nätverk främjar också arbetet med att öka studiemotsvarigheten. Som stöd för utvecklingsarbetet har vi i samarbete med Koulutuskeskus Salpaus också planerat en specialyrkesexamen i produktutveckling för verkstadspersonal. Examen genomförs som läroavtalsutbildning. Utbildningen skräddarsys enligt verkstädernas behov och de första grupperna börjar våren 2020.

I slutet av den här handboken presenteras god praxis för studiemotsvarande verksamhet. Modellerna är guld värda

och kan modifieras och tillämpas så att de passar verkstäderna. Det finns många bra modeller och alla rymdes inte med i den här publikationen. De kommer också att presenteras efter projektet.

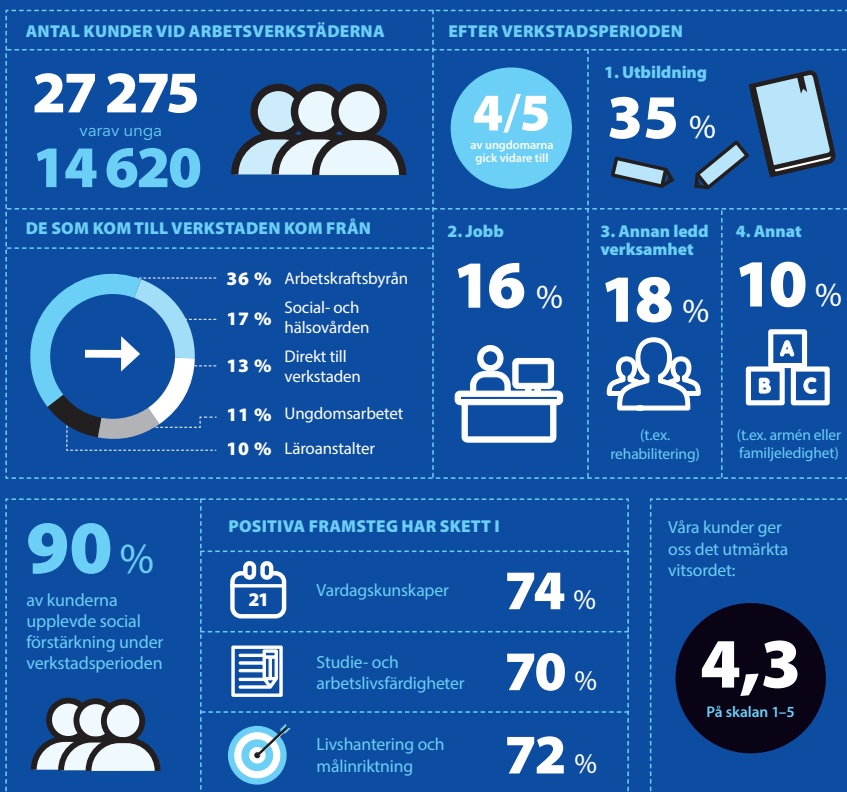
Tack till projektgruppen för handboken och för den handledning och det stöd den gett verkstäderna. Åt verkstäderna önskar jag mod och iver att gå framåt och utveckla er verksamhet!

Herttaliisa Tuure

1 • Till läsaren

EFFEKTER AV ARBETSVERKSTÄDERNA

YRKESUTBILDNINGS-lagstiftningen reformerades rejält år 2018¹. Reformen framhåller individuella studievägar och inläring i arbetet. Nu finns det ännu fler möjligheter att inom en examen specialisera sig på det man själv är intresserad av

och det spelar inte längre någon roll hur yrkeskompetensen erhållits. Kunnandet behöver alltså inte nödvändigtvis komma från utbildningssystemet utan kan också förvärfvas till exempel i arbetslivet eller i hobbyer.

I och med reformen kan verkstäder

År 2018-2019 genomförde Nationella verkstadsföreningen rf ett projekt, som finansierades av undervisnings- och kulturministeriet, och som var riktat särskilt till verkstäder som hade lite eller ingen erfarenhet av att identifiera kunnande och utveckla verkstaden som lärmiljö².

spela en större roll i förvärvandet av yrkeskompetens och samarbeta mer och mångsidigare med dem som ordnar yrkesutbildning.

Att göra verkstadsverksamheten mer studiemotsvarande innebär i all enkelhet att ordna verksamheten så att den som får träning kan jämföra sitt flitiga arbete med examensgrunder och kan få sitt kunnande dokumenterat. Sätten är många och alla hittar säkert ett lämpligt - de ivrigaste kanske flera. Den här handboken hjälper verkstäder att göra sin verksamhet mer studiemotsvarande, vare sig det gäller att identifiera lärmiljön, identifiera och dokumentera kunnande eller avlägga en examensdel direkt för en läroanstalt.

Den här publikationen presenterar de mest uppmuntrande resultaten från vårt studiemotsvarighetsprojekt. Men vi var inte ensamma ute i det här ärendet utan verkstädernas färdigheter som lärmiljöer främjades samtidigt i mer än tio andra projektgrupper. Vi är glada att också kunna berätta om de "ädelstenar" man hittat och slipat i dessa andra projekt.

Alla modeller är utmärkta och presenteras i den här publikationen i ka-

pitel 6, under rubriken *God praxis i studiemotsvarande verksamhet*. Alla fungerande metoder kan gärna spridas bland verkstäderna.

Handbokens första kapitel berättar om hur den uppkommit och hurudan den är som helhet. I det andra kapitlet granskas förändringarna som skedde i och med yrkesutbildningsreformen 2018. Kapitlet koncentrerar sig särskilt på de förändringar som på ett positivt sätt påverkar verkstädernas möjligheter

som lärmiljöer. I det tredje kapitlet talar vi om vad studiemotsvarande verksamhet innebär. Synvinklarna är två: 1) hur skiljer sig verkstaden som lärmiljö från en läroanstalt eller ett företag 2) för vem passar verkstaden som lärmiljö.

Det fjärde kapitlet ger handledning i att identifiera lärmiljön och kunnandet samt i att använda tillgängliga redskap. I det femte kapitlet granskas betydelsen av samarbete mellan verkstäderna och utbildningsanordnarna samt avtal och stödtjänster som en del av samarbetet. Sjätte kapitlet presenterar ett antal goda praxisar som verkstäder kan tillämpa för att göra sin verksamhet mer studiemotsvarande. I det sista kapitlet granskas hurudana behov verkstäderna kommer att ha som lärmiljöer under de närmaste åren. Behoven har konkretiserats till åtgärdsförslag, det vill säga vad verkstäderna med sina nätverk samt lagstiftningen borde få till stånd.

I Finlands verkstäder tränar årligen cirka 27 000 ungdomar och vuxna³.

De lär sig alla mycket under träningsperioden. Att deras kunnande synliggörs innebär en fantastisk potential för både verkstäderna, yrkesutbildningen och arbetsmarknaden.

Under Työpajan opinnollistaminen-projektet identifierade 38 verkstadsorganisationer sin lärmiljö i fråga om minst en examensdel⁴. Många verkstäder började också ge möjlighet till att utföra yrkesprov.

Vår förhoppning är att den här handboken ska inspirera alla verkstäder i vårt land att bli ännu mer pålitliga och uppfinningsrika lärmiljöer. Utifrån våra observationer vågar vi påstå att allt fler framgångsberättelser kommer att få sin början i samarbete och i verksamhet som övergår administrationsgränserna.

Vi gör det osynliga kunnandet synligt. "Jag kan" är början till handling.

*Sinikka Maskonen, Peter Pahlman
ja Veijo Wienkoop*

HÄNVISNINGAR:

- ¹ **Reformen av yrkesutbildningen var ett av Sipiläregeringens viktigaste projekt.** Undervisnings- och kulturministeriets sidor om reformen hittar du [här](#).
- ² **En presentation av Työpajatoiminnan opinnollistaminen-projektet på finska** finns på TPY:s [webbplats](#).
- ³ **Bamming, Ruth & Hilpinen, Merja 2019.** Verkstadsverksamheten 2018 – Resultaten från en riksomfattande undersökning om arbetsverkstäderna. Publikationen finns [här](#) (på finska).
- ⁴ **Identifieringsrapporterna för alla lärmiljöer som identifierades under projektet** finns på TPY:s [webbsidor](#).

2 • Yrkesutbildningsreformen 2018

LAGEN OM YRKESUTBILDNING (531/2017) trädde i kraft 1.1.2018. Den upphävde lagen om yrkesutbildning (630/1998) och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). Yrkesutbildningen regle-

ras dessutom av förordning 673/2017, grunderna för examina och handledande utbildning samt undervisnings- och kulturministeriets och Utbildningsstyrelsens direktiv.

DE MEST BETYDANDE FÖRÄNDRINGARNA:

- samma lag för unga och vuxna
- ett enda anordnartillstånd och ett finansieringssystem
- antalet examina minskade och examensgrunderna förnyades
- yrkesprovs- och examenskommissionerna ersattes av arbetslivskommissioner
- examensmästarutbildningen upphörde
- den personliga utvecklingsplanen för kunnandet (PUK) ersatte ISP, IP och planen för personlig tillämpning
- utbildningsavtal ersatte avtal för inläring i arbetet
- arbetslivsorienterad inläring grundar sig på utbildningsavtal - den som lär sig får inte lön och arbetsgivaren får inte ersättning för utbildningen
- arbetslivsorienterad inläring kan också ske med ett läroavtal som grundar sig på en visstidsanställning med lön
- examensavgifterna avskaffades
- kurator- och psykologtjänsterna samt gratis lunch utvidgades till att omfatta alla som studerar för grundexamen.

2.1 FÄRRE MEN MER OMFATTANDE EXAMINA

Examensstrukturen förnyades genom att examina förenades till större helheter. Antalet examensbenämningar minskade i och med det från 351 till 164. År 2019 fanns sammanlagt 43 yrkesinriktade grundexamina och sammanlagt 65 yrkesexamina och 56 specialyrkesexamina. Varje yrkesinriktad examen har nationella examensgrunder, där kraven på yrkeskunskaper och färdigheter fastställs. Examensgrunderna finns i eGrunder-tjänsten:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/selaus/kooste/ammattilinenkoulutus?hakutyyppi=perusteet>

Inom en examen har man nu fler möjligheter att specialisera sig på sådant man är särskilt intresserad av. Nästan alla grundexamina har flera kompetens-

områden. Kompetensområdets studier väljs och med hjälp av dem inhämtar man specialiserad kunskap inom ett visst delområde.

Alla yrkesinriktade grundexamina innehåller också gemensamma examensdelar. Dessa ger den studerande förmågor som behövs i alla yrken och i vardagslivet. De gemensamma examensdelarna omfattar 35 kompetenspoäng. De bildas av tre examensdelar (kommunikation och interaktion, matematik och naturvetenskap samt samhälle och arbetsliv) och deras delområden.

2.2 FLEXIBLA OCH INDIVIDUELLA STUDIEVÄGAR

Reformen innebär en övergång från utbildning till lärande och från kursbeskrivningar till lärresultat. Yrkesutbildningens längd och innehåll bestäms enligt den studerandes kunnande och

I studiemotsvarande verksamhet används gällande examensgrunder. Bovallius-yrkesinstitutets projekt Osaamista välityömarkkinoilla slutade år 2015. Projektets publikation **Käsikirja opinnollistamisen työkaluihin¹** har använts i många verkstäder i vårt land som stöd i arbetet med att göra verksamheten mer studiemotsvarande. Förnyandet av examensgrunderna har betytt och betyder i praktiken ett mycket omfattande uppdateringsarbete i alla de verkstäder som jobbat med att bli studiemotsvarande enligt grunderna från år 2015.

Förnyandet av utbildningslagstiftningen 2018, eller yrkesutbildningsreformen, var den största i Finland på nästan tjugo år. Verkstäderna kan efter reformen erbjuda unga och vuxna bredare tjänster och i och med det närma sig yrkesutbildningens område.

inte enligt den använda tiden. Grunden för den individuella studievägen är den personliga utvecklingsplanen för kunnandet (PUK), som görs upp för varje studerande. Det här innebär att det kunnande den studerande redan har identifieras och erkänns. Sedan planeras vad studeranden behöver lära sig och hur det ska gå till samt hur handledning och stöd ordnas.

På många verkstäder är identifierandet av kunnandet redan en del av träningsprocessen. Det betyder att det kunnande en person har eller som förvärvas under träningen synliggörs och dokumenteras.

Kunnande kan erkännas endast av en utbildningsanordnare på det sätt lagen föreskriver. När utbildningsanordnaren erkänner kunnandet får personen ett intyg på sitt kunnande. Kunnandet kan erkännas i form av en hel examen, en examensdel eller ännu mindre helheter.

Den studerande kan koncentrera sig på att skaffa det kunnande som fattas. Erkännandet av tidigare kunnande är enligt lagen utbildningsanordnarens ansvar. Kunnande som förvärvats i en verkstad och beskrivits i ett intyg över

kunnandet bekräftas med ett yrkesprov innan det erkänns.

Studier på individuella studievägar kräver initiativförmåga och självständighet och alla har inte färdigheter för det. Utan tillräckligt starka stöd- och handledningstjänster finns det en risk att studierna avbryts. På verkstäderna kan man förbättra situationen för dem som upplever stora utmaningar.

Handledarens bedömningsförmåga är en viktig grej.

Bra bedömning främjar utveckling och lärande.

Bedömningen synliggör hur den som får träning utvecklas under träningsperioden. Med ett yrkesprov kan den som får träning visa sitt kunnande och att det uppfyller kraven eller målsättningarna i examensgrunderna. Om ett yrkesprov ordnas på verkstaden bedöms det av en representant för verkstaden och en representant för utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska sätta in verkstadens representant i provbedömningen.

En träningsperiod i verkstad kan vara en bra lösning om en studerande behöver stöd i att reda upp sin livssituation eller genomföra sina studier.

2.3 INLÄRNINGEN SKER ALLT MER PÅ ARBETSPLATSERNA

En yrkesinriktad grundexamen omfattar 180 kompetenspoäng. Tidigare var minimimängden för inläring i arbete 30 kompetenspoäng. I reformen ersattes inläring i arbete av utbildningsavtal och det finns inte längre någon minimi- eller maximigräns för hur mycket man kan lära sig på en arbetsplats. Det betyder att till och med hela examen kan inläras genom arbete. Kunnandet påvisas, identifieras och erkänns en examensdel åt gången.

På arbetsplatsen utför den studerande praktiska arbetsuppgifter med utbildningsavtal eller läroavtal. I ett utbildningsavtal har den studerande inte ett arbetsavtal och får inte lön, men är berättigad till studiesociala förmåner.

Läroavtalsutbildning grundar sig på ett arbetsavtal för viss tid och den studerande får lön.

Utbildnings- och läroavtal kan också kombineras flexibelt. I båda fallen kan den studerande visa sitt kunnande i riktiga arbetsuppgifter på sin arbetsplats. En verkstad motsvarar i det här fallet en arbetsplats: också där kan man ordna yrkesprov förutsatt att lärmiljön är identifierad och utbildningsanordnaren har bedömt att den passar som provmiljö.

2.4 KUNNANDE SOM FÖRVÄRVATS I EN VERKSTAD ÄR LIKA GILTIGT SOM DET SOM FÖRVÄRVATS I EN YRKESLÄROANSTALT

I yrkesutbildning skiljer man inte längre på hur kunnandet förvärvats. Kunnandet behöver alltså inte nödvändigtvis förvärvas inom utbildningssystemet, utan kan också fås i inofficiella sammanhang, i arbetslivet eller i hobbyer. Kunnandet visas i yrkesprov i konkreta arbetsuppgifter på arbets-

platsen. En arbetslös kan delta i yrkesprov utan studier och utan att förlora utkomstskyddet.

Påvisande av kunnandet i yrkesinriktad examen:

- Yrkesproven planeras och genomförs enligt reglerna för yrkesutbildning och examensgrunderna. Planeringen av yrkesproven och personlig tillämpning stadgas i lagen om yrkesutbildning (531/2017, kapitlen 5 och 6) samt i förordningen om yrkesutbildning (673/2017, 9 §).
- Planen för yrkesprovet görs av den som ska påvisa sitt kunnande. Utbildningsanordnaren godkänner planen, som i fråga om grundexamen kan vara muntlig.
- För en examensdel kan man ha ett eller flera provtillfällen där kunnandet påvisas. Å andra sidan kan man vid ett provtillfälle också påvisa kunnande som har att göra med flera examensdelar, om kunnandet är planerat att påvisas så.
- Vid provet bedöms kunnandet av en representant för utbildningsanordnaren och en representant för arbetslivet tillsammans. I prov i verkstäder kan handledaren vara den ena bedömare och den andra bedömare kommer från läroanstalten som godkänt yrkesprovsplanen.
- När ett yrkesprov genomförts på godkänt sätt ger utbildningsanordnaren ett intyg på detta. Denna process i

utbildningssystemet kallas för erkännande av kunnande. Intyget fås på en eller flera examensdelar eller till och med på hela examen, beroende på i vilken omfattning kunnandet påvisats.

Kunnande som förvärvats i en verkstad är nyttigt på många sätt. Det motiveerar den lärande och hjälper personen att hitta ett intressant arbete eller en intressant studieplats. Om kunnandet ingår i examensgrunderna förkortar verkstadsperioden studietiden ifall den som får träning börjar studera. Kunnande som förvärvats i en verkstad är lika värdefullt som det som förvärvats i en skola. Det räcker att kunnandet finns och påvisas.

Allt kunnande som förvärvats i verkstaden kan identifieras och erkännas i tillämpliga delar i förhållande till en yrkesexamen, om yrkesfärdighetskraven eller målsättningarna uppfylls minst på nöjaktig nivå N1.

2.5 FINANSIERINGSSTRUKTUREN UPPMUNTRAR TILL STÄNDIGT LÄRANDE SAMT PÅVISANDE AV KUNNANDE

Förut finansierades yrkesutbildningen utgående från studerandeantal som räknades två gånger per år. År 2017 började finansieringen reformeras. Förändringen har en övergångstid på fem år. Under den tiden minskar basfinansieringen

som beror på studerandeantalet från hundra procent till femtio. Efter övergångstiden, år 2022, räknas hälften av yrkesutbildningsfinansieringen utifrån prestationer och genomslag.

Den förnyade lagstiftningen gör det möjligt att bättre än förut öka kompetensen hos unga och vuxna som är i en svag ställning på arbetsmarknaden. Reformen uppmuntrar också till erkännande av tidigare kunskaper och kunskaper som inhämtats i verkstäder, eftersom finansieringen mer än förut grundar sig på avlagda examina och examensdelar. Studiemotsvarande verksamhet bland annat i verkstäder kan alltså utgöra en del av de individuella studievägarna.

Möjligheterna att studera som arbetslös har ökat. Lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1267/2018) gav fler möjligheter att utöka kompetensen. Arbets- och näringsministeriets anvisningar om TE-byråns uppgifter i fråga om utkomstskydd för arbetslösa² beskriver detaljerat när en arbetslös kan studera eller påvisa sitt kunskaper med yrkesprov utan att det påverkar utkomststödet.

HÄNVISNINGAR:

¹ Salo, Pia-Leena 2015. Käsikirja opinnollistamisen työkaluihin. Osaamista välityömarkkinoilla-projektets publikation finns [här](#).

² Arbets- och näringsministeriets anvisning om TE-byråns uppgifter i fråga om utkomstskydd för arbetslösa hittar du [här](#).

3 • Studiemotsvarande verkstadsverksamhet

ATT ARBETE kan motsvara studier är inget nytt. I inlärn timer av yrken har samarbete mellan en mästare och en lärning använts som lärm etod i århundraden. Inlärn timer i arbetet, kompetensbaserat tänkande och fristående examina har starkt kopplat yrkesutbildningen till arbetslivet sedan 1990-talet.

3.1 VAD BETYDER STUDIEMOTSVARANDE VERKSTADSVERKSAMHET?

Verkstadsverksamheten har genom olika projekt systematiskt gjorts mer studiemotsvarande sedan 2004¹.

I den här handboken betyder studiemotsvarande verkstadsverksamhet en helhet som omfattar att man identifierar verkstadens lärmiljö, identifierar det kunnande som den som får träning förvärvar och påvisar kunnandet med fristående yrkesprov. Kunnande som identifierats på verkstaden kan synliggöras med ett intyg över kunnandet eller andra dokument. Kunnandet kan också påvisas genom att ordna yrkesprov

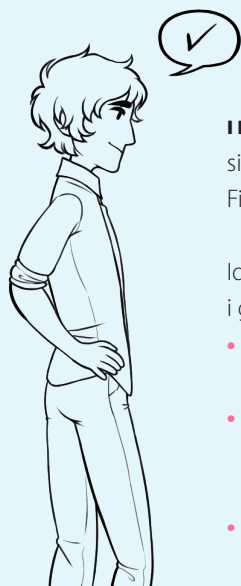
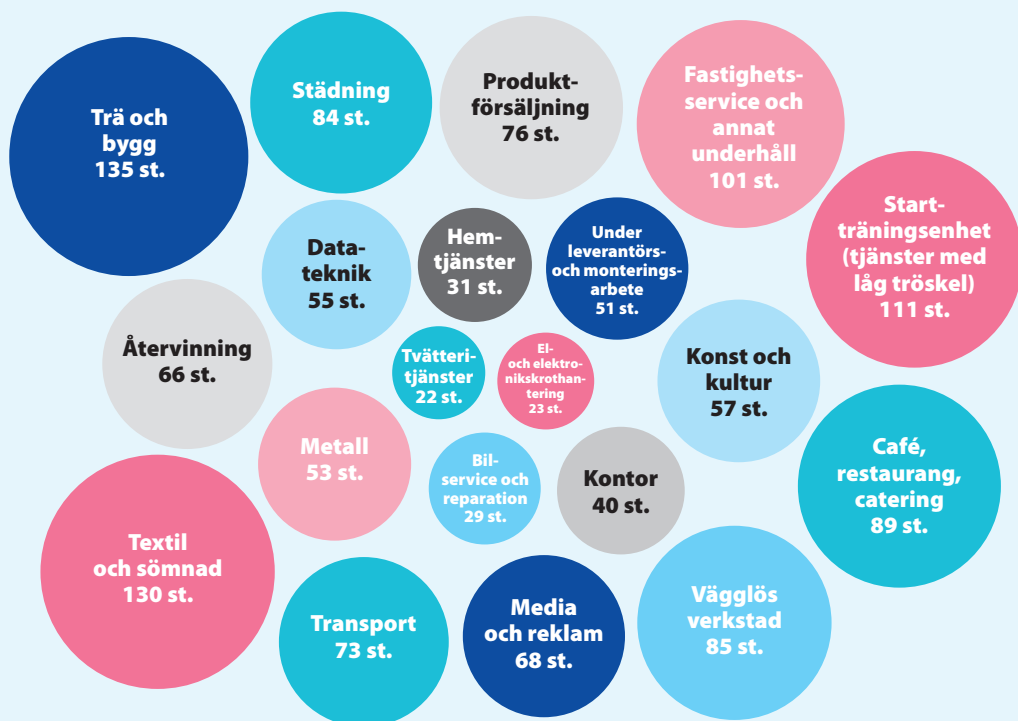
i samband med arbetsuppgifter som verkstaden erbjuder.

Vid identifierandet av verkstäderna som lärmiljöer används vanligen grunderna för yrkesinriktade grundexamina som godkänts av Utbildningsstyrelsen. Examensgrunderna finns i eGrunder-tjänsten:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/selaus/kooste/ammattillinenkoulutus?hakutyyppi=perusteet>

Arbetet som utförs i verkstäderna ökar kunnandet. När kunnandet identifieras och dokumenteras kan det sammanställas i ett dokument som kallas intyg över kunnandet. Lärandet i verkstaden är till sin natur icke-formellt. Icke-formellt lärande är handlett och systematiskt, men organiseras inte inom det officiella utbildningssystemet. Intygen över kunnande har inte heller officiell status i yrkesexamina.

Identifiering av kunnandet stärker självkänslan och självtilliten hos den

I DE CIRKA 300 VERKSTÄDERNA I VÅRT LAND utförs arbetsuppgifter som hänför sig till många olika branscher. Cirkarna här ovan beskriver verkstäderna i Finland och hur många enheter det fanns inom varje bransch år 2018².

Identifierandet av lärmiljön i förhållande till examensgrunder kan komma i gång med följande frågor:

- Vilken examen och vilka kompetensområden i den passar bäst ihop med det arbete som utförs i verkstaden?
- Vilka kompetenskrav i den valda examen eller examensdelen/delarna eller vilka målsättningar i gemensamma examensdelar kan läras i verkstaden och hur lärs de?
- Passar verkstaden som miljö för yrkesprov i den aktuella examen eller examensdelarna?
- Är det någon i verkstaden som kan bedöma yrkesprovet?

BILD 1: Verkstäderna som branscher och lärmiljöer.

som får träning, inspirerar till lärande samt hjälper den som får träning att göra upp planer för fortsättningen. Med ett intyg över kunnandet kan den som fått träning bättre beskriva sitt kunnande när han eller hon söker sig till exempel till arbetsprövning, läroavtalsutbildning eller till motsvarande uppgifter på den öppna arbetsmarknaden.

Det är bra om verkstaden arbetar med att göra verksamheten mer studiemotsvarande i samarbete med en utbildningsanordnare. Samarbetet är nödvändigt om verkstaden vill utvecklas som yrkesprovsmiljö och delta i bedömningen av yrkesproven. Verkstäderna ansvarar för identifiering och dokumentering av kunnandet som hör till träningsprocessen. Utbildningsanordnaren ansvarar för att erkänna kunnandet som motsvarande en examen, en examensdel eller en mindre kompletterbar helhet.

Arbetet i verkstäderna varierar och formas vanligen enligt lokala behov. Enligt en rapport om verkstadsverksamhet 2018² finns det i vårt land mest verkstäder där man utför trä- eller byggarbete (135 st.), verkstäder med textil- och sömnadsarbete (130 st.), verkstäder där man ger startträning (111 st.) och verkstäder där man utför fastighetsservice och annat underhållsarbete (101 st.). De mest traditionella branscherna är metall-, trä-, textil- samt bil- och transportbranschen. I verkstäder arbetar man också med återvinning, media och kommunikation, kontorsarbete,

Tre viktiga målsättningar med studiemotsvarande verksamhet är att den ska vara pålitlig, praktisk och förståelig.

Susanna Uusitalo

försäljning och kundservice, köks- och renhållningsarbeten, hem- och fastighetsservice samt parkarbete och annat utomhusarbete.

Identifierandet av lärmiljön i förhållande till examensgrunder kan börja enkelt med hjälp av några frågor:

- Vilken examen och vilka kompetensområden i den passar bäst ihop med det arbete som utförs i verkstaden?
- Vilka kompetenskrav i den valda examen eller examensdelen/delarna eller vilka målsättningar i gemensamma examensdelar kan läras i verkstaden och hur lärs de?
- Kunnande kan inhämtas systematiskt i verkstaden i samarbete med en utbildningsanordnare. Vid behov kan man också ordna yrkesprov. Därför är det bra att i samband med identifieringen av lärmiljön också fundera på om det förvärvade kunnandet kan påvisas i verkstaden och vem av handledarna som i så fall lär sig bedömningen av yrkesprovet.

I vissa verkstäder är det möjligt att lära sig väldigt mycket av innehållet i grundexa-

men i den bransch verkstaden representerar eller till och med hela examen. I en del verkstäder kan kunnande förvärfvas i en eller kanske två examensdelar och ibland kan man kombinera dessa examensdelar till en hel examen med hjälp av verksamhet i andra verkstäder.

3.2 VERKSTADEN SOM LÄRMILJÖ - FÖRDELAR OCH SÄRDRAG

Det har uppskattats att en kritisk fråga i genomförandet av den nya yrkesutbildningslagen är organiserandet av studerandevård för dem som behöver mycket stöd i sina studier. Här kan verkstäderna samarbeta ännu mer än förut med utbildningsanordnarna. Verkstäderna har erfarenhet av att stöda framför allt unga och vuxna i svåra situationer.

Verkstaden är en flexibel tränings-, verksamhets- och arbetsmiljö. Som lärmiljöer är verkstäderna socialt stärkande, praktiska och multiprofessionella. Det helhetsinriktade förhållningssättet gör det möjligt att stärka både allmänna och yrkesinriktade färdigheter hos dem som får träning. Träningsperioden hjälper individen att växa, bli socialt starkare och delta aktivt samt främjar vardagskompetensen och ökar studie- och arbetslivsfärdigheterna. Att lära genom att göra stärker den allmänna arbets- och arbetslivskompetensen.

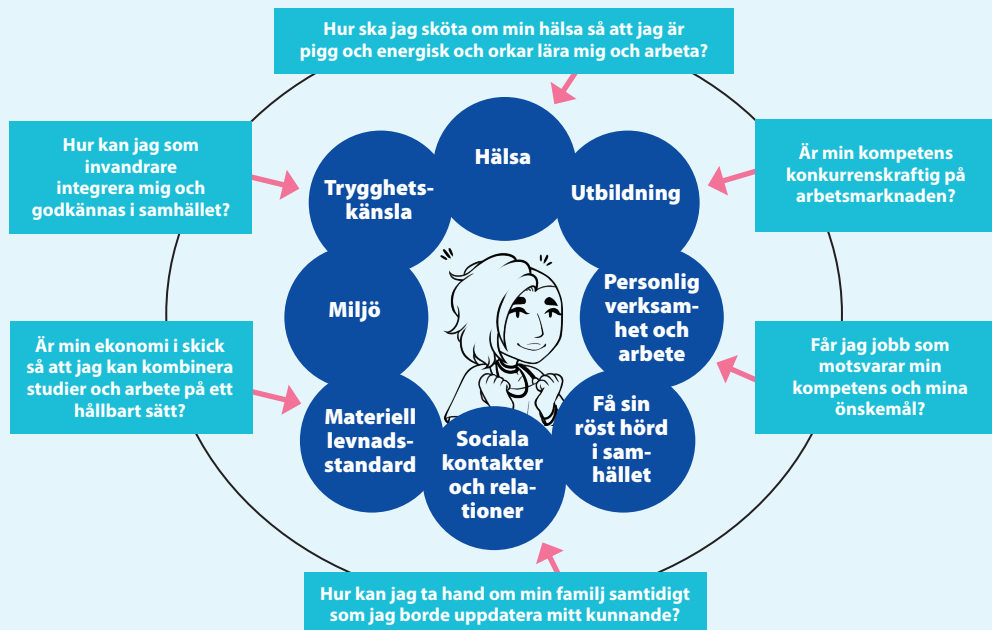
De som får träning i verkstäder är unga eller vuxna som behöver upp-

muntran och stöd för att få grepp om studie- och arbetsmarknaden. Verkstäderna ger individuell och effektiv vägledning på vägen till studier eller arbete. Människor kommer ofta till verkstäderna via TE-tjänster, socialbyråer eller skolor. Största delen av dem som får träning i verkstad deltar i rehabiliterande verksamhet eller arbetsprövning, andra arbetar i lönesubventionerat arbete eller har en stödperiod i anslutning till studier.

Träningsmetoderna är abetsträning, individuell träning och gruppträning. Olika träningsmetoder kan kombineras enligt behoven hos den som får träning. Verksamheten kan formas i fråga om dagens längd, antalet verksamhetsdagar i veckan och verksamhetens innehåll.⁴ På det sättet beaktas orken hos den som får träning. Verkstaden är en arbetsmiljö där kompetensen, erfarenheten och självkännedom kan öka.

Med lärmiljö⁵ avses allmänt olika relationer och ställen som gör det möjligt för en individ att ta in och lära sig ny information och nya färdigheter. Verkstaden som lärmiljö innehåller olika fysiska, sociala, pedagogiska och psykologiska faktorer som påverkar lärandet.

Till lärmiljöns fysiska faktorer hör till exempel den byggda miljön, lokaler och redskap samt verksamhetens ekonomiska resurser. Med sociala faktorer avses interaktionen mellan människor samt den arbetskultur som råder i arbetsgemenskapen.

VERKSTÄDER PRODUCERAR MÄNNISKOCENTRERADE TJÄNSTER.

De kan svara på behoven hos dem som får träning på ett helhetsmässigt sätt.

Studiemotsvarande verkstäder som samarbetar intensivt med utbildningsanordnare utgör goda lärmiljöer. Verkstäderna betjänar särskilt dem som har svårt att klara av vanliga studieomständigheter. De som får träning kan genom praktisk handledd verksamhet öka sina färdigheter och sin kompetens. Detta möjliggör avläggande av examensdelar eller till och med en hel examen.

Att kunnandet som erhålls under träningen synliggörs är till nytta för alla - unga, långtidsarbetslösa, partiellt arbetsföra och invandrare som behöver stöd för att integreras i arbetsmarknaden.

BILD 2: Människocentrerade tjänster förusätter ett helhetsinriktat betraktelsesätt³.

Verkstadsperioden kan vara en avgörande erfarenhet.

Med pedagogiska faktorer avses synen på människan och på inläring samt de arbetssätt och metoder som används och även handledar-kompetensen. Psykologiska faktorer är faktorer som främjar eller hindrar en individs lärande, till exempel attityder, målsättningar, motivation och aktivitet. Verkstädernas verksamhetskultur beskrivs ofta som öppen, lugn, positiv och uppmuntrande.

3.3 FÖR VEM PASSAR VERKSTADEN SOM LÄRMILJÖ?

Verkstäderna är en del av övergångsarbetsmarknaden, som omfattar tjänster som sysselsätter personer i en svag ställning på arbetsmarknaden eller ökar eller upprätthåller deras sysselsättningsmöjligheter och funktionsförmåga. I en studiemotsvarande verkstad struktureras arbets- och verksamhetsmiljön så att den som får träning kan utnyttja det kunnande som inhämtas under verkstadsperioden. Verkstaden kan också erbjuda fungerande studievägar för unga och vuxna som kanske annars skulle bli utan utbildning och de möjligheter utbildningen ger.

Verkstadsperioden kan vara en avgörande erfarenhet. I verkstaden får man stöd i både vardagsärenden, stu-

derande och arbetsliv och i planering av framtiden. Enligt Sovari-resultaten⁶ upplevde 70 % av dem som fick träning att deras studie- och arbetslivsfärdigheter förbättrades och att deras planer för studier och arbetsliv blev klarare under verkstadsperioden.

Verkstädernas arbetsverksamhet påminner om arbetslivet där man inte bara behöver yrkeskunskaper utan också regelbundenhet, initiativförmåga och ansvarsfullhet. Verkstäderna utgör en arbetsmiljö där man får arbeta praktiskt, får stöd och kan uppleva gemenskap. Träningsperioden i verkstaden är alltid systematisk och målinriktad. Utgångspunkten för träningsplanen är alltid bakgrundsplanen för den som får träning (till exempel en sysselsättnings-, aktiverings- eller rehabiliteringsplan). Den som får träning kan också arbeta i verkstaden med utbildnings- eller läroavtal.

Ett utbildningsavtal⁷ är ett avtal mellan en utbildningsanordnare och en arbetsplats om att en studerande skaffar sig kunnande på arbetsplatsen (eller i verkstaden) i konkreta arbetsuppgifter. Utbildningsavtalet sluts skriftligt med utbildningsanordnaren innan en studerande vid läroanstalten går över till en verkstadsperiod.

En studiemotsvarande verkstad kan vara en del av många slags sysselsättnings- och studievägar. I det följande granskas hur verkstaden kan stöda personer som kommer dit från olika utgångspunkter.

1. VERKSTADEN HJÄLPER MED YRKESVAL OCH I ÖVERGÅNGEN FRÅN GRUNDUTBILDNING TILL YRKESSTUDIER

En träningsperiod passar för personer som av en eller annan anledning har svårt att söka sig direkt till yrkesstudier. I verkstaden kan man slutföra grundskolan om det blivit ogjort och vid behov få stöd i studierna. En verkstadsperiod kan också vara en bra lösning om en person inte vet vilken bransch han eller hon skulle vara intresserad av eller inte får en studieplats. Att hitta sina egna styrkor och färdigheter kan tända studiegnistan.

Via TE-byrån kan man få möjlighet att testa ett arbete i form av arbetsprövning. Till skillnad från vanliga arbetsplatser kan verkstaden erbjuda inte bara handledning i arbetsuppgifterna utan även stöd med vardagskompetensen. Verkstaden kan ge multiprofessionell karriärvägledning och stöd i valet av yrkeskunskaper som passar just den personen och situationen.

2. VERKSTADEN KAN ERBJUDA STÖDTJÄNSTER VID KONTINUERLIG ANSÖKAN

Nuförtiden kan man ansöka till yrkesinriktad grundutbildning året runt med kontinuerlig

ansökan. Men kontinuerlig ansökan betyder inte att studierna börjar så fort studieplatsen är beviljad. Det kan ta flera månader innan studierna börjar. Särskilt för unga kan väntetiden kännas orimligt lång. I värsta fall kan det leda till att personen tröttnar på att vänta och försvinner.

Stöd vid kontinuerlig ansökan har utvecklats som stödtjänst för tiden då ansökningskedet är slut men studierna ännu inte börjat. Verkstaden kan ordna givande och nyttig selsättning under väntetiden. Redan en kort verkstadsperiod kan ge avgörande färdigheter för studerandet och kunnande som förvärvats eller identifierats i verkstaden kan erkännas som en del av en examen.

Stöd vid kontinuerlig ansökan är en stödtjänst som lämpar sig för verkstäder. Den presenteras på sidan 43.

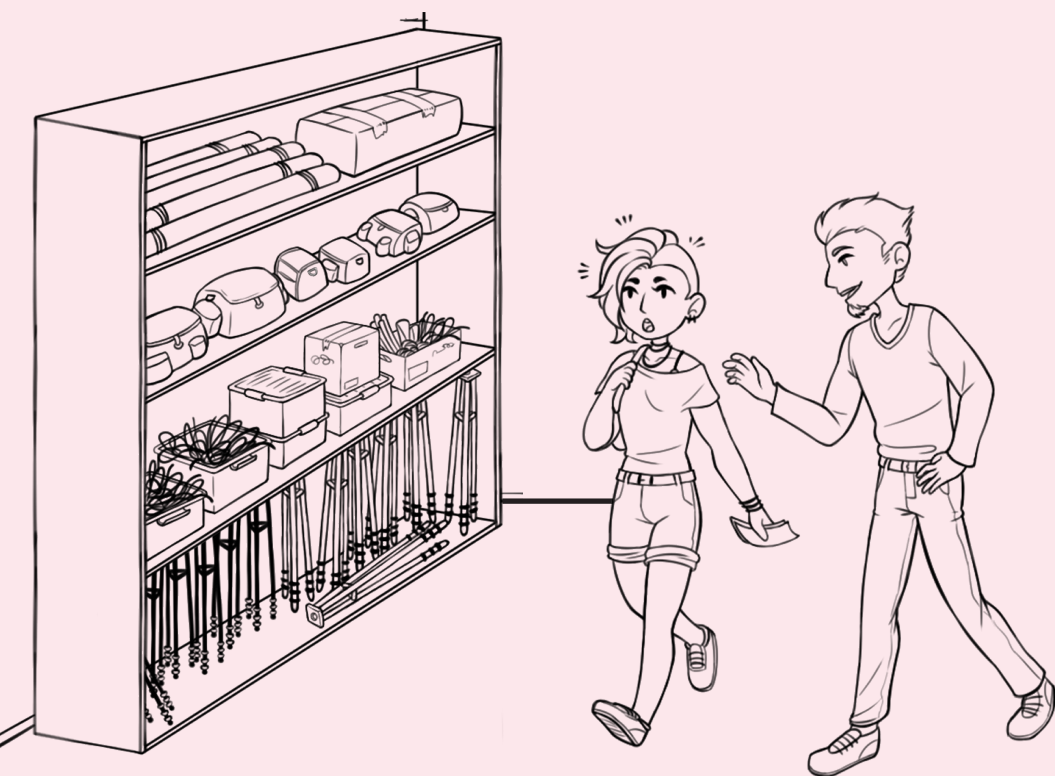
3. VERKSTADEN HJÄLPER NÄR AVBROTT HOTAR

Det är utbildningsanordnarens uppgift att se till sina studerandes fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Men ibland går studierna inte som planerat. Problemen kan bero på till exempel inlärnings svårigheter, mobbning, rusmedel, hälsoproblem eller andra faktorer

Kontinuerlig ansökan – vad är det egentligen?

Med kontinuerlig ansökan ansöker man om en studieplats antingen via Studieinfo eller en läroanstalts egna webbsidor. Varje läroanstalt beslutar själv hur den kontinuerliga ansökan genomförs. Information om ansökningstiderna finns på [Studentum](#)⁸, läroanstalternas egna sidor eller [Studieinfo](#)⁹.

hemma eller i skolan. I läroanstalten har man kanske inte möjlighet att ge tillräckligt stöd i sådana situationer, vilket kan leda till frånvaro och till att eleven blir efter sin grupp. Ett litet problem kan med tiden bli stort och risken att studierna avbryts ökar.

Ett miljöbyte från skola till verkstad kan vara en bra lösning om en studerande behöver mer stöd i att reda upp sin livssituation och genomföra sina studier. Även uppsökande ungdomsarbete kan vara till hjälp, särskilt i övergångsskedet.

Om en person som studerar vid en läroanstalt ska övergå till en verkstad görs ett avtal om saken. Utbildningsanordnaren och verkstaden kommer överens om verkstadsperiodens längd, målsättningar, praxis, handledning och kostnadsersättning för varje studerande. Det är lättare att göra upp planen för verkstadsperioden om verkstadens lärmiljö har identifierats.

Verkstadsperioden för en person som studerar vid en läroanstalt kan också innebära inläring i arbete, varefter personen återvänder till läroanstalten. I den studerandes PUK kan man också komma överens om att alla studier och yrkesprov som fattas i examen genomförs i verkstaden.

VERKSTADEN FÅNGAR UPP STUDERANDE SOM AVBRYTER STUDIERNÄ

4. Avbrytandet kan vara positivt om den studerande till exempel övergår till arbetslivet. Vid negativa avbrott kan personen ha nytta av verkstadens stöd. Utbildningsanordnaren är skyldig att kontakta det uppsökande ungdomsarbetet om avbrytandet leder till risk för marginalisering.

Ofta söker sig den studerande som avbrutit studierna eller relegerats till TE-byrå som arbetslös arbetssökande. Det är bra om man

på TE-byrån känner till möjligheten att skaffa sig yrkeskunskaper i verkstäder, även om studier inte skulle vara en persons primära målsättning.

Kunnande kan förvärfvas systematiskt under sysselsättningsfrämjande åtgärder och i tätt samarbete med en utbildningsanordnare. En person kan avlägga en examen eller en examensdel i verkstaden med yrkesprov utan att det påverkar personens rätt till arbetslöshetsersättning¹⁰. Kunnandet identifieras genom yrkesprov som ett samarbete mellan verkstaden och utbildningsanordnaren, som sedan ger ett intyg på kunnandet.

5. VERKSTADEN STÖDER ARBETSLÖSA SOM FÅR TRÄNING PÅ VÄGEN TILL SYSSELSÄTTNING

En verkstadsperiod kan också sikta direkt på den öppna arbetsmarknaden. Under perioden kan den som får träning öka sin kompetens eller lära sig söka arbete. Man kan komma till en verkstad för att utföra stödarbete, med läroavtal och också om arbetsförmågan behöver bedömas (bl.a. för försäkringsbolag). Vägen till den öppna arbetsmarknaden kan innehålla vägledning i arbetslivets spelregler, i personlig problemlösning eller i att skaffa arbetserfarenhet.

I en studiemotsvarande verkstad kan arbetsuppgifterna göras givande till innehåll och kravnivå. De uppmuntrar den som får träning att ta ansvar för sin sysselsättning. Intyget över kunnandet som verkstaden skriver ut synliggör kunnandet och är en bra stafettpinne när den som fått träning går över till den öppna arbetsmarknaden.

Träningen kan också försiggå i ett företag

(t.ex. arbetsträning). I arbetsträning får man hjälp både med att hitta en lämplig arbetsplats och att söka till arbetet. Som en del av arbetsträningen kan den som får träning arbeta på en arbetsplats till exempel med lönesubvention. En jobbcoach ger vägledning och bedömer yrkeskunskaperna hos den som får träning samt hur denne klarar jobbet. Vid behov får den som får träning, arbetsgivaren och personalen på arbetsplatsen stöd av verkstaden ännu efter att arbetsförhållandet börjat.

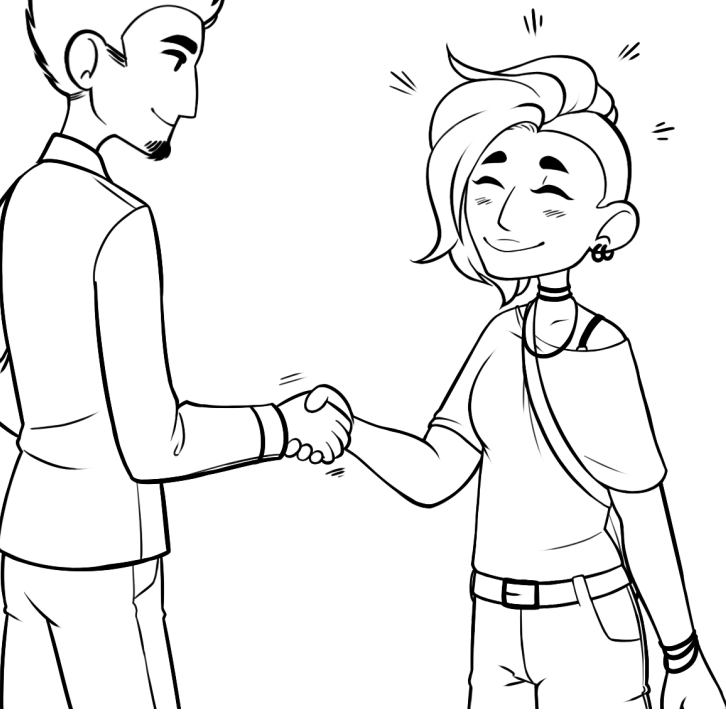
6. I VERKSTADEN FÅR NYUTEXAMINERADE MOD OCH STÖD I ARBETSSÖKANDET

Också personer med en yrkesexamen kan behöva hjälp med arbetssökandet.

En del som ordnar yrkesutbildning har också stödtjänster för sina studerande för att övergångsskedet från studier till arbetsliv ska gå så smidigt som möjligt. Verkstäderna hjälper också utbildningsanordnarna att bygga fortsättningsvägar åt nyutexaminerade.

Verkstäder kan hjälpa dem som blivit klara med studierna att upprätthålla sin yrkeskunskap, få arbetserfarenhet och stärka sin yrkesidentitet. Insikt i kompetenskraven och samarbete med arbetsgivare hjälper verkstäderna att rikta kunnandet hos dem som får träning så att det motsvarar de lokala företagens och branschernas kompetensbehov.

En stödtjänst för personer som klarat sina studier och som lämpar sig för verkstäder presenteras på sidan 45 i den här handboken.

Verkstaden
uppmuntrar
den som får träning
att ta ansvar för sin
sysselsättning.

HÄNVISNINGAR:

- ¹ **Verksamhetsberättelse 2005.** Nationella verkstadsföreningen rf. Verksamhetsberättelsen finns [här](#).
- ² **Bamming, Ruth & Hilpinen, Merja 2019.** Verkstadsverksamheten 2018 – Resultaten från en riksomfattande undersökning om arbetsverkstäderna. Publikation 72/2019. Publikationen finns [här](#) (på finska).
- ³ **Silfver, Vesa 2017.** Orientaatio päivän ekosysteemeihin. Kiinni työelämään elinikäisen oppimisen avulla. Bildpresentationen som hölls på ekosystemforumet 10.11.2017 finns [här](#).
- ⁴ **Huomonen, Soile (red.) 2014:** Työ- ja yksilövalmennus työpajalla. Nationella verkstadsföreningen rf.
- ⁵ **Hulkari, Kirsti 2006.** Työssäoppimisen laadun käsite, itsearviointi ja kehittäminen sosiaali- ja terveystieteiden ammattillisessa peruskoulutuksessa.
- ⁶ **Kinnunen, Riitta 2019.** ”Uusia valmiuksia arkeen ja työelämään”. Verkstadsverksamhetens landsomfattande resultat i Sovari 2018 finns [här](#).
- ⁷ **En utbildningsavtalsmall** hittar du [här](#).
- ⁸ **På Studentum.fi** <https://www.studentum.fi/> kan man jämföra olika utbildningsalternativ enligt bransch, utbildningstyp eller ort.
- ⁹ **I Studieinfo finns all utbildning som anordnas i Finland förutom utbildning som hör till läroplikten.** Studieinfo har du [här](#).
- ¹⁰ **Arbets- och näringsministeriets anvisning om TE-byråns uppgifter i fråga om utkomstskydd för arbetslösa** hittar du [här](#).

4 • Att utveckla verkstaden som lärmiljö

"SISTA HAND ÄR DET ÄNDÅ inte frågan om ett redskap, utan om att kunnandet som kan ses i verkstaden identifieras och dokumenteras åt den som får träning." *Veijo Wienkoop*

4.1 IDENTIFIERA LÄRMILJÖN

I verkstädernas dagliga arbete lär man sig mycket och mycket. Också det kunnande deltagarna har från förut kommer till synes. Det lönar sig att identifiera kunnandet hos dem som får träning, både för personens egen skull och för att lyfta fram verkstädernas positiva inflytande. Verkstäderna utför ett meningsfullt arbete och att det synliggörs är bra för hela branschen.

Att träningen utvecklas utgående från lärmiljötänkande ger mer innehåll i arbetet. Arbetet får nya målsättningar och betydelser. När man når så långt att man identifierar kunnandet hos den som får träning och dokumenterar det når träningen nya höjder i fråga om mening och systematik.

Identifieringen av lärmiljön är en ypperlig grund för samarbete med ut-

bildningsanordnare. Under identifieringsprocessen får båda parterna veta varandras färdigheter och potential och lär sig lita på varandra.

Verkstäderna får ofta motivera sin verksamhet och varför den borde satsas på till exempel för finansiärer och

Verkstaden
möjliggör
lärande och
arbetslivsträning.

Riveri-verkstäderna, Suonenjoki

dem som beställer tjänster. Då behövs tunga argument och sådana kan vara en identifierad lärmiljö, färdighet att skriva intyg över kunnandet och färdighet till yrkesprov.

Lärmiljön kan identifieras antingen utgående från en lärare eller från verkstaden själv. Identifieringen av lärmiljön utgår från läraren om läraren gör upp en yrkesprovsplan för verkstaden när någon ska genomföra ett yrkesprov. Identifieringen av lärmiljön utgår från verk-

staden om verkstaden siktar på att själv kunna identifiera kunnande och skriva intyg över det. Då är det särskilt viktigt att lärmiljön identifieras rätt om verksamheten ska vara studiemotsvarande.

Kriterierna för identifieringen av lärmiljön hittar man i examensgrunderna. Det betyder examensdelar i grundexamina och deras bedömningskriterier. Genom att jämföra med dessa kan verkstadens lärmiljö identifieras

Webben utnyttjas som lärmiljö och så läser vi branschrelaterad yrkeslitteratur och tidskrifter.

Tahti Asema ry, Nokia

och dokumenteras. Om grundexaminans struktur inte passar lärmiljön i en viss verkstad kan man granska grunderna för yrkesexamina.

Om verkstaden själv ska kunna identifiera lärmiljön måste den sätta sig in i vad examina innehåller. I det arbetet kan man utnyttja Utbildningsstyrelsens eGrunder-tjänst, som innehåller alla examina. Vid identifierandet av lärmiljön är det nödvändigt att man i verkstaden sätter sig in i aktuella examina som passar just den verkstadens verksamhet.

Det här inkluderar att man väljer en examensdel och tar reda på kompetenskraven samt jämför bedömningskriterierna med de arbetsuppgifter som utförs i verkstaden. Målet är att precisera kravnivån på examensdelarna i skriftlig form som verkstadsuppgifter. Identifieringsarbetet grundar sig på en rapportmall som styr arbetet.

När man gjort sitt arbete i examensvärlden ordentligt är det dags att be en lärare på besök. Lärarens uppgift är att jämföra verkstadens verksamhet med kompetenskriterierna inom yrkesområdet och bekräfta valet av examensdelar, vid behov separat för olika yrkesfärdighetskrav. Lärarens besök i verkstaden

skapar en god grund för samarbetet, något som kommer att vara till nytta för dem som får träning.

4.2 IDENTIFIERINGSRAPPORT FÖR LÄRMILJÖN

Med hjälp av lärarens råd och riktlinjer färdigställs rapporten om de identifierade lärmiljöerna. I rapporten beskrivs verksamhetsmiljön som lärmiljö med sina fysiska ramar. Målet är att skriva en kompakt och träffande beskrivning av verkstaden som lärmiljö sedd ur examensperspektiv.

Rapporten har också rum för en beskrivning av verkstadens särdrag. Det är viktigt att verkstäderna synliggör sina styrkor och särdrag som lärmiljöer och berättar på vilka sätt den som får träning får stöd i att utveckla sitt kunnande.

I slutet av rapporten är det bra att berätta mer om den verksamhet där kunnandet utvecklas i fråga om specifika yrkesfärdighetskrav. Syftet är alltså att berätta om den konkreta verksamheten i verkstaden: i vilka uppgifter syns det om en person uppfyller vissa yrkesfärdighetskrav. Här lönar det sig att utnyttja bedömningskriterierna i examensdelarna.

Den färdiga rapporten publiceras på verkstadens webbplats. Exempel på rap-

porter över identifieringen av lärmiljön samt en rapportblankett att ladda ner finns på TPY:s webbsidor.

4.3 IDENTIFIERA KUNNANDET

I verkstäderna kan man i det vanliga vardagsarbetet identifiera kunnande hos dem som får träning. Det behöver inte vara konstigare än att helt enkelt göra observationer i samband med normala arbetsuppgifter i verkstaden: hur gick uppgiften; kan man redan säga att den som får träning klarar den eller behöver han eller hon öva mera.

Att kunnandet identifieras i ett intyg är ett resultat av att tränaren och den som får träning har en gemensam syn på färdighetsnivån. Identifieringsprocessen är genomskinlig och den som får träning har möjlighet att ifrågasätta saker. Intyget blir användbart endast om båda parterna godkänner identifieringen.

De flesta verkstäder identifierar kunnande på nivån Nöjaktig 1. Då klarar den som får träning sin uppgift åtminstone med instruktioner, ofta bättre, och nivån på kunnandet kan preciseras ytterligare med en skriftlig redogörelse. Vissa verkstäder litar på arbetslivstränarens förmåga att identifiera olika nivåer av kunnande. När kriterierna är klara står identifieringen på rättvis grund.

Identifieringen av kunnandet i verkstäder är en konsensusbedömning som består av både arbetslivstränarens åsikt och den lärandes självbedömning. Genom självbedömningen får den läran-

**Lärandet är
målinriktat.**

Verkstad i Simo kommun

Arbetsuppgifterna kan modifieras så att den som får träning tänjer på sin komfortzon och kan gå mot allt mer krävande uppgifter.

Retro, Jakobstad

de en konkretare bild av mängden och nivån på sitt kunnande. Om åsikterna går i sår kan man se på examensdelens bedömningskriterier och vad som krävs för en försvarlig respektive berömlig nivå.

Självbedömning lyckas inte utan övning. Tränaren behöver hjälpa den lärande att identifiera sitt kunnande. En exemplarisk tränare hjälper den coachade att se sina styrkor och hjälper honom eller henne genom svårigheterna så att kunnandet utvecklas på ett sätt som främjar även verkstadsperiodens andra målsättningar. Att kunnandet identifieras stegvis genom hela träningsperioden främjar kompetensutvecklingen. Det som redan lärts upppepas och blir på så sätt aktivt uppmärksammat.

4.4 INTYG ÖVER KUNNANDET

Ett intyg över kunnandet är varken ett arbetsintyg eller ett examensbetyg, men ändå lite av båda. Det påminner om ett arbetsintyg i det att det är ett positivt dokument om verkstadsperioden och utfört arbete.

Men kriterierna för kunnandet har hämtats i examensvärlden, som i examensbetyg.

Syftet med intyget över kunnandet är att uppmuntra den som får träning att gå vidare. Under en verkstadsperiod förvärvas en massa kunskaper och förmågor. Att de identifieras och dokumenteras är till nytta för den lärande. Intyget kan också verka kraftingivande och inspirera till framtidsplanering och ge stöd på den fortsatta vägen.

I bästa fall fungerar intyget över kunnandet som en viktig stafettpinne från

Den lärande gör en självbedömning och tränaren ger respons om hur verkstadsperioden gick.

Starttipaja Zuumi, Kempele

verkstaden till utbildningsanordnaren. Även om det inte finns ett löfte om direkt tillgodoräknande så stöder intyget PUK-processen i och med att läraren får en klar bild av kunnandet och dess nivå. Frågan blir då bara om den lärande hänvisas direkt till yrkesprov eller om kunnandet behöver ökas ytterligare.

Intyget över kunnandet kan också gärna användas vid arbetssökning, eftersom personens kunnande beskrivs där. Det är bra att ha svart på vitt i arbetsansökningar och vid intervjuer. Då behöver intyget vara klart och lättläst.

4.5 EXPERTARBETE

Det finns inte bara ett sätt att identifiera och dokumentera kunnskap i verkstäder. Systemen är många. Gemensamt för dem alla är att kunnskapet jämförs med aktuella examensgrunder.

En mall för intyg över kunnskapet har utvecklats på nationell nivå i projektet *Ammattiosaamista välityömarkkinoilla* 2011–2015. Under den utvecklingsrundan fick intygets pärm ett enhetligt utseende och en Excel-tabell utvecklades för bilagsdelen. I tabellen kunde man presentera den lärandes kunnskap jämfört med valda examensdelar.

I *Työpajatoiminnan opinnollistamien*-projektets expertgrupp fanns verkstadsveteraner som sysslat med att göra verksamheten studiemotsvarande, representanter för utbildningsanordnare samt kompetensmärkesexperter. Expertgruppen satte upp målsättningarna att öka enhetligheten, pålitligheten och trovärdigheten i intyg över kunnskap, att utveckla intygsredskapen och att i nationella databaser spara systemnivån för dokumenteringen av kunnskap som identifierats i verkstäderna.

I gemensamma möten med Utbildningsstyrelsen konstaterades att den identifiering och dokumentering av kunnskap som utförs i verkstäderna är betydande och av den storleksklassen att Utbildningsstyrelsen vill vara med och utveckla praxis på nationell nivå, även om Utbildningsstyrelsen inte hade någon officiell roll i projektet.

Gällande innehållsfrågorna konstaterades att ickeformellt kunnskap inte har någon plats på nationell nivå där informationen kunde lagras. Vi stannade för att rekommendera en praxis där den lärande själv hanterar sina data via någon informationstjänst, till exempel NäytönPaikka.

Med alternativa metoder till önskat resultat.

Riveriverkstäderna, Suonenjoki

Därtill konstaterades att utnyttjandet av intyget över kunnskap i PUK-processen är beroende av utbildningsanordnaren.

Gällande redskapen för identifiering av kunnskap konstaterades att dagens redskap bör vara webbläsarbaserade och uppdatera examina automatiskt. Man ansåg att Utbildningsstyrelsens jagkan.fi skulle fungera bra med små förbättringar. Bland annat sätten att skriva ut examensdelar och identifieringen av kunnskap som gäller gemensamma examensdelar (GED-ämnen) bör utvecklas. Pärmerna kan inte skrivas ut från systemet.

Våren 2019 öppnade Utbildningsstyrelsen ett öppet gränssnitt för yrkesfärdighetskrav grundat på eGrunder. Examensgrunderna kunde nu uppdateras automatiskt även i andra intygssystem. Som en följd av detta blev PAIKKO-intygsredskapet webbläsarba-

serat och OpiTun-redskapet uppdateras automatiskt.

Utöver dessa framsteg uppdaterades intygets pärm och översattes till svenska. Den kan laddas ner på <https://www.tpy.fi/kehittaminen/opinnollistaminen/osaamisen-tunnistaminen-ja-osaamistodistus/>.

Korta presentationer av olika redskap för intyg över kunnandet hittar du under god praxis: PAIKKO på sidan 52, Osaan.

fi på sidan 42, OpiTun på sidan 53 och ett tabellbaserat intyg på sidan 41.

Kunnande kan också identifieras och intyg över kunnandet skrivas ut via tjänster som erbjuds av kundhanterings-, bedömnings- och träningsprogram som används i verkstäderna (till exempel Walmu, VAT och Valmennus-Go). <https://www.walmu.fi/> ; <https://vatkuntoutus.fi/> ; <https://valmennus-go.fi/>.

GEMENSAMMA EXAMENSDELAR

GED-ÄMNEN hör till varje yrkesinriktad grundexamen. Deras huvudrubriker är kommunikation och interaktion, matematik och naturvetenskap samt samhälle och arbetsliv.

Varje träningsperiod i verkstaden innehåller ingredienser av GED-ämnena. Särskilt inom arbetslivsfärdigheternas område finns många målsättningar som passar in i verkstadsverksamheten. I verkstäder kan man träna många färdigheter som hör till de gemensamma examensdelarna.

De gemensamma examensdelarna passar speciellt bra i verkstädernas startträning. En del startverkstäder grundar därför sin veckoplanering på mål för kunnandet i gemensamma examensdelar. GED-ämnena kan höja kvaliteten på träningens innehåll.

Kunnande som hör till gemensamma examensdelar kan också inhämtas och påvisas via nättjänster (t.ex. Otavias gymnasium och öppna yrkesinstitut). Då behöver man kontrollera att inte inhämtandet av kunnande tolkas som studier, så att det inte blir avbrott i den lärandes förmåner.

Mer om det här på sidorna 48-49.

5 • Avtal och stödtjänster

DET HÄR KAPITLET granskar vi samarbete och avtal mellan verkstäder och utbildningsanordnare samt verkstäders stödtjänster.

5.1 SAMARBETET MELLAN VERKSTÄDER OCH UTBILDNINGSANORDNARE

Behovet av tätare samarbete mellan verkstäder och utbildningsanordnare har ofta framhållits. I bakgrunden har vi yrkesutbildningsreformen 2018 som ledde till att utbildningsanordnarna förväntas satsa på inläring i arbete betydligt mer än förut. Samtidigt måste man hitta fungerande lärmiljöer för studerande som behöver särskilt stöd. Verkstäderna kan erbjuda utbildningsanordnarna sådant som kan vara svårt att hitta på vanliga arbetsplatser: gediget pedagogiskt kunnande och tid för individuell handledning.

Ett mål med projektet *Työpajatoiminan opinnollistaminen* var att ge varje verkstad möjlighet till avtalsbaserat sam-

arbete och därigenom en möjlighet att stärka praxis och strukturer som är viktiga för studiemotsvarigheten. Den regionala avtalsmodellen fick redan från projektets början ett brett understöd bland verkstäderna. Samtidigt konstaterades att det i utvecklandet av avtalssystemet är bäst att försöka göra upp gemensamma samarbetsriktlinjer för flera aktörer.

Riktlinjerna för samarbetet mellan verkstäder och anordnare av yrkesutbildning presenteras på sidan 40. Syftet med riktlinjerna är att främja samarbetet mellan verkstäderna och utbildningsanordnarna och att se till att individens, alltså den lärandes eller studerandes, intressen prioriteras i allt beslutsfattande i samarbetet.

Konceptet som presenteras i samarbetsriktlinjerna, med dess regionala nätverk, träffar och ansvarspersoner i olika organisationer, har följts enligt de behov som framkommit på fältet.

RIKTLINJER FÖR SAMARBETET MELLAN VERKSTÄDER OCH UTBILDNINGSANORDNARE

RIKTLINJERNA begrundades först i början av 2019 i en grupp av cirka 60 verkstadsrepresentanter, 20 utbildningsanordnare och 7 koordinatörer för verkstädernas regionala nätverk.

Utgående från mötesresultaten gjordes ett utkast till samarbetsriktlinjer, som de som deltagit i projektnätverkens verksamhet fick kommentera i ett första skede under våren 2019. I början av juni gavs kommentärmöjligheten till alla medlemsorganisationer i Nationella verkstadsföreningen rf. Under hösten 2019 lades fokus på att uppdatera utkastet utifrån kommentarerna, med målet att så många aktörer som möjligt inom varje område kunde skriva under det. Under processens gång bad man om synpunkter även av representanter för två ministerier samt en jurist som är insatt i organisationsrätt.

Ett dokument med riktlinjer för samarbetet mellan verkstäder och yrkesutbildning godkändes vid TPY:s styrelsemöte 24.9.2019.

Utgångspunkten för riktlinjerna är att skapa permanenta koncept till stöd för individerna, koncept som är till nytta även för verkstäderna, utbildningsanordnarna och arbetslivet.

5.2 STÖDTJÄNSTER SOM ERBJUDS I VERKSTADSMILJÖN

När det gällde utvecklandet av stödtjänster för yrkesutbildning vilka lämpar sig för verkstäder lyssnade expertgruppen på utbildningsanordnare, erfarna verkstadsaktörer, medlemmar i nybörjarnätverk samt styrgruppen.

Det viktigaste valkriteriet var att tjänsten går tillräckligt bra att genomföra med tanke på klientelet och resurserna som krävs. Varje stödtjänst har

beskrivits skriftligt och dessutom i form av lättillämpat videomaterial. Länkar till videorna finns i samband med presentationen av stödtjänsterna (sidorna 43-46).

Med tanke på det fortsatta utvecklandet av stödtjänsterna som erbjuds i verkstäderna är det nödvändigt att tjänsterna testas i praktiken i olika verksamhetsmiljöer och situationer. Verkstäderna och utbildningsanordnarna kan också få stöd i utvecklandet av praxis, stödtjänster och redskap som passar de lokala behoven genom att de får hjälp i att forma tjänsterna på ett kundinriktat sätt.

Stödtjänster som utvecklades under projektet och som passar verkstäder:

Stöd vid grundläggande utbildning för vuxna

Suomen Diakoniaopisto har varit en föregångare i att utveckla grundläggande utbildning för vuxna (GUV) som kan genomföras som ett samarbete mellan verkstäder och utbildningsanordnare. Grundläggande utbildning för vuxna är avsedd för dem som passerat läropliktsåldern men som saknar avgångsbetyg från grundskolan eller som vill komplettera sin grundskoleexamen.

Målgruppen är mycket brokig, men hit hör bland annat invandrare, personer med brottspåföljdsbakgrund och personer som avbrutit grundskolan. Verkstadsmiljön möjliggör individuell handledning och stöd. Målet med verkstadsperioden kan vara en smidig övergång till yrkesstudier efter den grundläggande utbildningen. Stöd för grundläggande utbildning för vuxna är en stödtjänst som passar verkstäder. Den presenteras på sidan 44 i den här handboken.

Stöd vid kontinuerlig ansökan

Nuförtiden kan man ansöka till yrkesinriktad grundutbildning året runt med kontinuerlig ansökan. Men kontinuerlig ansökan betyder inte att studierna börjar direkt när studieplatsen är beviljad.

Stöd vid kontinuerlig ansökan är en stödtjänst som lämpar sig för verkstäder. Den presenteras på sidan 43. Stöd vid kontinuerlig ansökan har utvecklats som stödtjänst i verkstäder för tiden då

ansökningsskedet är slut men studierna ännu inte börjat. Verkstaden kan ordna givande och nyttig sysselsättning under väntetiden. Redan en kort verkstadsperiod kan ge avgörande färdigheter för studerandet och kunnande som förvärvats eller identifierats under den kan erkännas som en del av en examen.

Påvisande av kunnande i arbetsverksamhet

Verksamhetsmodellen som utvecklats i Egentliga Finland av bl.a. Raseko kan tillämpas i verkstäder vid organiserandet av yrkesprov för grundläggande utbildning, yrkesutbildning och specialyrkesutbildning. Kunnandet kan ha förvärvats redan tidigare eller så kan det inhämtas under verkstadsperioden. För den lärande innebär det en kost-

Verkstaden ger
mod och stöd i
arbetssökandet.

nadsfri möjlighet att avlägga en lämplig examensdel. En väsentlig sak är också att deltagande i yrkesprov inte påverkar personens arbetslöshetsförmåner.

Verkstaden och utbildningsanordnaren planerar påvisandet av kunnandet som en del av sina vanliga tjänster, så att det kan genomföras utan specialarrangemang. Stödtjänsten presenteras på sidan 46.

Hjälp för utexaminerade att hitta sin fortsatta väg

Också personer som avlagt en yrkesexamen kan behöva vägledning i arbets-

sökandet. Hjälp för utexaminerade att hitta sin fortsatta väg är en form av stödtjänst som ska se till att övergångsskedet mellan studier och arbete går så smidigt som möjligt.

I verkstaden får den nyutexaminerade mod och stöd i arbetssökandet. Stödtjänsten hjälper personen att upprätthålla sin yrkesskicklighet, få arbetserfarenhet och stärka sin yrkesidentitet. Stödtjänsten presenteras på sidan 45.

6 • God praxis i studiemot-svarande verksamhet

PROJEKT SOM UTVECKLAT VERKSTÄDER som lärmiljöer har lett till många fungerande praxisar och redskap. De har bearbetats så att de fungerar bättre efter lagändringen år 2018. *Työpajatoiminnan opinnollistaminen*-projektets expertgrupp gjorde också mallar för några nya praxisar som det lönar sig att testa i praktiken i olika verksamhetsmiljöer och situationer.

Den första goda praxisen finns i dokumentet om riktlinjerna för samarbetet mellan verkstäder och yrkesutbildningsanordnare. Det ger varje verkstad en möjlighet att sluta samarbetsavtal med utbildningsanordnare. Sedan presenteras dokumenten om identifiering av lärmiljön och kunnandet som nu uppdaterats och som producerades i projektet Osaamista vältiömarkkinoilla, som administrerades av yrkesinstitutet Bovallius. Efter det beskrivs hur Utbildningsstyrelsens jagkan.fi kan användas för självbedömning och intyg.

Stödtjänster för yrkesutbildning vilka lämpar sig för verkstäder är *Stöd vid kontinuerlig ansökan*, *Stöd vid grundläggande utbildning för vuxna* och *Hjälp för utexaminerade att hitta sin fortsatta väg*. Efter dessa berättar *Påvisande av kunnande i arbetsverksamhet* och *Valo-valmennus-modellen för påvisande av kunnande* hur delar av yrkesexamina eller hela examina kan avläggas i verkstaden. Den nionde och tionde praxisen visar hur en kombination av verkstadsperiod och nätgymnasium kan hjälpa en person att nå målsättningarna i gemensamma examensdelar.

Verkstädernas beredskap att verka som lärmiljöer har främjats i flera projekt samtidigt med oss. Vi presenterar två av de goda praxisar som projekten frambringat: *Huipputekijä*-projektets *Vastuunkantaja*-modell samt *Työpajat ja kansanopistot osaksi ammatillista oppimisympäristöä*-projektets modeller för kunskaps-, rådgivnings- och handledningsarbete samt för ökande av kunnandet. *PAIKKO* och *OpiTun* är webbläsarbaserade lösningar för identifiering av lärmiljö och kunnande. De är avgiftsbelagda för användarorganisationerna.

I den här handboken rymdes bara en del utvalda praxisar. Det finns fler i andra aktuella publikationer. *Zoomi - sujuvien siirtymien kansallinen koordinointi*-projektets slutrapport presenterar till exempel 167 goda praxisar för övergångsskeden, personlig tillämpning, individuella vägar och stöd vid övergång till arbetslivet. Rapporten hittar du [här](#).

6.1 Dokument över riktlinjerna för samarbetet mellan verkstäderna och utbildningsanordnarna

BESKRIVNING Dokumentet ger varje verkstad en möjlighet att sluta samarbetsavtal med utbildningsanordnare. Det främjar samarbetet mellan verkstäderna och utbildningsanordnarna och ser till att individens, alltså den lärandes eller studerandes, intressen prioriteras i allt beslutsfattande i samarbetet.

Bakom utvecklingen av samsarbetsriktlinjerna ligger yrkesutbildningsreformen 2018, som ledde till att utbildningsanordnarna förväntas satsa på inläring i arbete betydligt mer än förut. Samtidigt måste man hitta fungerande lärmiljöer för studerande som behöver särskilt stöd. Verkstäderna kan erbjuda utbildningsanordnarna sådana samsarbetsmöjligheter som kan vara svåra att hitta på vanliga arbetsplatser: gediget pedagogiskt kunnande och tid för individuell handledning.

NÖDVÄNDIGA RESURSER Verksamhetsmodellen som presenteras i riktlinjerna förutsätter att parterna utser en ansvarsperson för studiemotsvarighetsarbetet i sina organisationer - en person som har tillräckligt med tid för att utveckla och genomföra samarbetet. Nationella verkstadsföreningen är koordinerande part och ger stöd i studiemotsvarighetsarbetet och i att stärka samarbetet mellan olika aktörer.

FORTSATT UTVECKLING Enligt verksamhetsmodellen beslutar de undertecknade aktörerna vid regionala möten hur praxis ska rotas och utvecklas. Förhoppningen är att verksamheten i framtiden ska intressera också alla de aktörer i regionerna som inte skrev under riktlinjerna hösten 2019.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Nationella verkstadsföreningen rf
- *Dokumentet över riktlinjerna för samarbetet mellan verkstäderna och utbildningsanordnarna finns på TPY:s [webbplats](#).*

6.2 Identifiering av kunnandet med hjälp av en tabell

BESKRIVNING Kunnande kan också identifieras med en vanlig Word- eller Excel-tabell, bara man kommer ihåg de viktiga utgångspunkterna, som att grunda identifieringen på tidsenliga examensgrunder. Identifieringen av kunnandet kan genomföras på en blankett genom att hämta den aktuella examensdelens bedömningskriterier från eGrunder och jämföra kunnandet med dem. Ett sådant här intyg i tabellform kräver att tränaren sätter sig in i kriterierna. Alternativt kan yrkesfärdighetskraven öppnas i en tabell för en särskild träningsenhet. Då beskrivs verkstadens arbetsuppgifter skriftligt med tanke på bedömningskriterierna för ett visst yrkesfärdighetskrav. Målet är att så konkret som möjligt beskriva kunnandet som ska identifieras.

Vid identifieringen av kunnandet bör man beakta att man inte ska använda N1-, G3- eller B5-uttryck, som är reserverade för examensbetyg. I intyg över kunnandet brukar man använda verbala uttryck i stället för siffror, så att intyget inte förväxlas med ett examensbetyg.

Den som får träning kan ibland ha en orealistisk uppfattning om sitt kunnande. Självbedömningen kan vara överpositiv eller onödigt anspråkslös. Då är det bra att gräva fram examensgrunderna och se vilken nivå av kunnande som krävs för N1-, G3- och B5-vitsord. Ju konkretare uppgifter och kunnande yrkesfärdighetskraven konverterats till, desto lättare går identifieringen.

Tabellen kan också utarbetas på N1-nivå med en självbedömningskolumn "Jag kan" och tränarens kolumn "Kan". Då bör man se till att kunnande på högre nivå antecknas till exempel i det fria utrymmet på intyget.

NÖDVÄNDIGA RESURSER Som i varje intygsmodell bör verkstaden först göra en noggrann identifiering av lärmiljön för att sedan kunna identifiera kunnandet. Skapandet av en fritt formulerad tabell och förståelsen för yrkesfärdighetskraven i förhållande till en specifik verkstadsenhet förutsätter ett noggrant förarbete. Verkstaden måste också följa med examensreformer, så att tabellen alltid är uppdaterad enligt den senaste examen.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Tabellmallar finns på TPY:s [webbplats](#).

6.3 Jagkan.fi som redskap för intyg över kunnandet

BESKRIVNING Jagkan.fi är Utbildningsstyrelsens webbläsarbaserade redskap för identifiering av kunnande. Här bedöms kunnandet i direkt jämförelse med examenskriterierna. Redskapet utvecklades för självbedömning i förhållande till examina inom vuxenutbildning på den tiden då dessa ännu inte innehöll gemensamma examensdelar. Tyvärr kan gemensamma examensdelar inte skrivas ut via tjänsten, även om de i dag hör till alla yrkesinriktade grundexamina.

Jagkan.fi lämpar sig för identifiering av yrkesrelaterade examensdelar i verkstäder och som bilaga till intyg över kunnandet. Tjänsten bedömer kunnandet på nivån God 3, alltså enligt kriterier för självständigt kunnande. Bedömningsskalan "jag kan lite - jag kan bra - jag kan utmärkt" används för att identifiera kunnandet. Alternativet "jag kan inte säga" finns också och kunnandet kan beskrivas närmare i en kommentarruta.

Jagkan.fi är relativt lätt att använda efter lite övning - och öva kan man så mycket man vill. Redskapet kan utnyttjas av vem som helst, också med mobiltelefon, och kräver inte inloggning. Intygets pärm kan inte skrivas ut via tjänsten. Det måste man göra separat (kan laddas ner på TPY:s sidor).

Eftersom jagkan.fi är en gratistjänst som upprätthålls av Utbildningsstyrelsen uppdateras examensgrunderna där automatiskt. Tidsenliga grunder betyder att intyget över kunnandet stöder PUK-processen på bästa sätt.

NÖDVÄNDIGA RESURSER I utbildningsvärlden är det naturligt att använda jagkan.fi, eftersom läraren där alltid ansvarar för identifieringen av lärmiljön. I verkstäder förutsätter användandet av jagkan.fi att lärmiljön identifieras. Man måste veta vilka examensdelar som bäst motsvarar arbetsuppgifterna i verkstaden.

I jagkan.fi används det språk som används i utbildningsvärlden, vilket kan vara en utmaning. För att tolkningen ska bli rätt är det bäst att arbetslivstränaren går igenom bedömningspunkterna med en lärare.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- <https://jagkan.fi>
- En video om jagkan.fi som intygsredskap finns [här](#).

6.4 Stöd vid kontinuerlig ansökan

BESKRIVNING Det går att ansöka till yrkesinriktad grundutbildning året runt med kontinuerlig ansökan. Men kontinuerlig ansökan betyder inte att studierna alltid börjar direkt när studieplatsen är beviljad. Särskilt för unga kan väntetiden kännas orimligt lång. I värsta fall leder situationen till att den unga tröttnar på att vänta och inte alls inleder studierna.

Stöd vid kontinuerlig ansökan har utvecklats som stödtjänst för verkstäder för tiden då ansökningsskedet är slut men studierna ännu inte börjat. Verkstaden kan ordna givande och nyttig sysselsättning under väntetiden. Även en kort verkstadsperiod kan ge avgörande färdigheter för studerandet och kan också ge möjligheter att förvärva kunnskap som är väsentligt för examen.

Verkstaden och utbildningsanordnaren kommer överens om stödet vid kontinuerlig ansökan med beaktande av individens behov. När man skraddarsyr verksamheten är det bra att särskilt beakta vissa saker. För en kort verkstadsperiod i början av studierna är det väldigt viktigt att sätta upp realistiska mål. Det är naturligt att börja med kurser som har att göra med gemensamma examensdelar (GED). Verkstaden kan själv skraddarsy ett utbud av kurser som gäller till exempel samhälle och arbetsliv, eller utnyttja färdiga lösningar, till exempel nätgymnasiers utbud.

NÖDVÄNDIGA RESURSER Det kan uppkomma kostnader av att sätta i gång samarbetet mellan olika aktörer, av verkstadens och utbildningsanordnarens planeringsarbete samt av praktiska arrangemang och anskaffningar, till exempel om verkstaden behöver skaffa en dator för studiebruk. När man avtalar om en verkstadsperiod bör man alltid kontrollera att en eventuell förändring i personens status inte påverkar uppehållet.

ETABLERING OCH IDÉER OM FORTSATT UTVECKLING Valkeakosken ammattiopisto och Valkeakoski sysselsättningstjänsters Startverkstad har tillämpat stödtjänstens principer i sitt samarbete. Med tanke på etableringen är det viktigt att bland verkstäderna och utbildningsanordnarna hitta fler arbetspar som vill prova stödtjänsten.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Nationella verkstadsföreningen rf
- En video om stöd vid kontinuerlig ansökan finns på TPY:s [webbplats](#).

6.5 Stöd vid grundläggande utbildning för vuxna

BESKRIVNING Grundläggande utbildning för vuxna (GUV) är avsedd för personer som passerat läropliktsåldern och som av någon anledning inte avlagt grundskoleexamen. Målgruppen är mycket brokig, men hit hör bland annat invandrare, personer med brottspåföljdsbakgrund och personer som avbrutit grundskolan.

I utvecklandet av samarbetet mellan verkstäder och sådana som ordnar grundutbildning för vuxna är det naturligt att börja med praktisk arbetslivsorientering (Prao) och då särskilt i slutet av utbildningen. Utgångspunkten är att utbildningsanordnaren vid behov kan erbjuda den studerande mer handledning och stöd i verkstadsmiljö. Målsättningen med verkstadsperioden är då att möjliggöra en smidig övergång till exempel till yrkesstudier.

När verkstaden och utbildningsanordnaren sätter igång GUV-samarbetet behöver många faktorer beaktas. I avtalet måste allt som gäller finansieringen beskrivas tillräckligt noggrant och så måste man bland annat besluta vilka kanaler som ska användas i marknadsföringen. Utgångspunkterna för samarbetet är emellertid goda. I och med att gruppen som behöver GUV växer har myndigheterna uppmuntrat verkstäder och utbildningsanordnare att vara kreativa i sitt utvecklande av olika lösningar.

NÖDVÄNDIGA RESURSER GUV i form av samarbete mellan verkstad och utbildningsanordnare kräver att personalen i båda organisationerna har en djup förståelse av både praxis och målgruppen. Startande av stödtjänsten förutsätter tillräckligt stora studerandevolymer, vilket ställer en del krav på personalmängden som måste knytas till verksamheten.

FORTSATT UTVECKLING GUV är inte nödvändigtvis en realistisk modell för alla verkstäder och utbildningsanordnare, eftersom bland annat målgruppens storlek varierar märkbart. Det viktiga i början är därför att hitta de samarbetspar som har både vilja och förutsättningar att föra saken vidare. Aktörer i vissa områden har redan mycket aktiva nätverk. Då lönar det sig att starta diskussionerna där. Suomen Diakoniaopisto har varit en föregångare i att utveckla GUV som genomförs som ett samarbete mellan verkstäder och utbildningsanordnare.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Hanna-Majja Linna-Sjövall, Suomen Diakoniaopisto
- En video om stöd vid grundläggande utbildning för vuxna finns på TPY:s [webbplats](#).

6.6 Hjälp för utexaminerade att hitta sin fortsatta väg

BESKRIVNING En del anordnare av yrkesutbildning har skapat stödtjänster för att se till att övergångsskedet mellan studier och arbetsliv går så smidigt som möjligt. Samtidigt jobbar många utbildningsanordnare just nu med nya lösningar. Samarbetspartner och nätverk måste utnyttjas effektivt och ett beaktansvärt alternativ är att verkstäder och utbildningsanordnare samarbetar i att hjälpa utexaminerade att hitta sin väg.

Finansieringen av den här stödtjänsten kopplas antagligen till effektivitetsfaktorn, som från och med början av 2022 utgör 15 % av helheten utgående från de studerandes placering i arbetslivet eller fortsatta studier. Om verkstäderna hjälper utbildningsanordnarna att uppnå goda resultat är det motiverat att diskutera hur finansieringen fördelas.

Verkstaden kan med sin verksamhet upprätthålla de utexaminerades yrkesfärdigheter och stärka deras yrkesidentitet. Arbetsförmedling i kombination med verkstadsverksamheten hjälper verkstaden att fokusera på arbetsgivarnas behov och att utveckla den egna verksamheten.

Verkstaden kommer överens med utbildningsanordnaren vad stödet i att hitta den fortsatta vägen ska omfatta. Det kan bestå av kartläggning av kunskanden, arbetsprövning och lönesubventionerat arbete samt aktivering av nätverk med lokala företag.

NÖDVÄNDIGA RESURSER Tjänsten kräver att verkstaden kan spegla de lärandes kunskande i de lokala företagens och yrkesområdenas kompetensbehov. Hjälp i att hitta den fortsatta vägen förutsätter också omfattande nätverk och intresserade anställda hos de aktuella aktörerna.

FORTSATT UTVECKLING Etelä-Savon ammattiopisto har provat med samarbete för att hjälpa studerande som blir utexaminerade att hitta sin väg. I verkstäder har man redan länge haft arbetsträning och vägglös träning. Dessa erfarenheter bör utnyttjas när man hjälper utexaminerade att hitta sin väg.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Pekka Patama, Esedu
- En video om att hjälpa utexaminerade att hitta sin väg finns på TPY:s [webbplats](#).

6.7 Påvisande av kunnande i arbetsverksamhet

BESKRIVNING I samarbetet mellan verkstäder och anordnare av yrkesutbildning betyder påvisande av kunnandet att yrkesprov för en yrkesinriktad examen ordnas i verkstaden. Kunden i arbetsverksamheten, alltså den som får träning, får en kostnadsfri möjlighet att avlägga en lämplig examensdel. Kunnandet kan ha förvärvats redan tidigare eller så kan det ha inhämtats under verkstadsperioden. Det är viktigt att verkstaden och utbildningsanordnaren har planerat yrkesproven som en del av sina vanliga tjänster. Att en person bara utför ett yrkesprov påverkar inte personens arbetsmarknadsstöd. Vid planerandet av verkstadsverksamheten lönar det sig att bygga verksamheten på ett sådant sätt att det blir möjligt att avlägga en hel examensdel. Detta är klokt med tanke på finansieringen, eftersom endast avlagda examensdelar garanterar att utbildningsanordnaren får resultatfinansiering som vid samarbete kan delas mellan parterna.

För individen är nyttan av att avlägga en examensdel obestridlig. I ett sådant här samarbete är yrkesprovet gratis för både individen och verkstaden. De uppnådda fördelarna ger utbildningsanordnaren mervärde eftersom verkstädernas verksamhetsmiljö, pedagogiska kunnande och handledningsresurser hjälper individen att slutföra sina studier så smidigt som möjligt. Även arbetslivet vinner då det får yrkesskicklig arbetskraft som påvisat sitt kunnande i arbetsverksamhet.

NÖDVÄNDIGA RESURSER Både verkstaden och utbildningsanordnaren ska utse en ansvarsperson för den studiemotsvarande verksamheten. Förarbetet med att skriva rapporter om identifiering av lärmiljön och skaffa beredskap att skriva intyg över kunnandet måste göras omsorgsfullt, men utöver arbetstid krävs inte så mycket andra egentliga resurser.

FORTSATT UTVECKLING Verksamhetsmodeller som utvecklats i Egentliga Finland av bl.a. Raseko kan tillämpas också annanstans. I Esbo har Omnia erfarenhet av praktiska arrangemang. För att arbetet ska gå framåt är det väsentligt att hitta lämpliga arbetspar bland verkstäder och utbildningsanordnare.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Olli Vuorinen, Raseko
- En video om påvisande av kunnande i arbetsverksamhet finns på TPY:s [webbplats](#).

6.8 Valo-valmennus-modellen för påvisande av kunnande

BESKRIVNING Avläggande av en examen eller en examensdel i en verkstad med Valo-valmennus-modellen innebär att kunnande som motsvarar kraven i en yrkesexamen inhämtas under en sysselsättningsfrämjande period och kunnandet påvisas i ett yrkesprov som anordnas av en yrkesläroanstalt. I Valo-valmennus-modellen är det inte frågan om studier, även om yrkesfärdigheterna bedöms i ett yrkesprov som ordnas av en yrkesläroanstalt. Läroanstalten skriver ett examensbetyg på kunnandet som motsvarar examenskraven eller ett betyg på en examensdel.

NÖDVÄNDIGA RESURSER Kunnandet som krävs för genomförandet av yrkesprovet inhämtas i sin helhet under verkstadsträningen. Yrkesläroanstaltens roll är att bedöma kunnandet enligt examenskraven i ett yrkesprov. Valo-valmennus-modellen kostar ingenting. Den orsakar inte heller kostnader åt den som får träning eller åt verkstaden. Avläggandet av en examen med yrkesprov påverkar inte den lärandes möjligheter att få arbetslöshetsersättning. Den lärande får inte delta i yrkesläroanstaltens utbildning medan han eller hon förbereder sig för avläggandet av en yrkesinriktad grundexamen. I examina på yrkesexamensnivå finns fler individuella möjligheter att avlägga examina.

VALO-VALMENNUS-MODELLEN

- den som får träning är i verkstaden på arbetsprövning, i rehabiliterande arbetsverksamhet eller med lönesubvention
- den som får träning arbetar normalt i verkstaden och inhämtar kunnande
- den som får träning söker sig till en läroanstalt med kontinuerlig ansökan
- utbildningsanordnaren ansvarar för avläggandet av examen
- en PUK görs upp
- en yrkesprovsplan görs upp och man kommer överens om yrkesprovsstället
- yrkesprovet ordnas i arbetslivet, till exempel i en verkstad
- yrkesprovet bedöms tillsammans med en representant för arbetslivet

I yrkesprov som ordnas i verkstäder kan representanten för arbetslivet vara tränaren i verkstaden.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Ari Reunanen, förnamn.efternamn@valo-valmennus.fi
- Mer information om modellen: <https://valo-valmennus.fi>
- En presentationsvideo om modellen hittar du [här](#).

6.9 Gemensamma delar av yrkesinriktade grundexamina på nätet

BESKRIVNING Gemensamma examensdelar (GED) i yrkesinriktade grundexamina kan studeras under verkstadsperioder med arbetslöshetsunderstöd, i det man utnyttjar vuxengymnasiestudier på nätet.

De gemensamma examensdelarna kom i reformen 1.8.2018 att gälla alla som studerar till en grundexamen (tidigare gällde de bara unga studerande, inte de som studerade inom vuxenutbildning). GED-studiernas omfattning i examensgrunderna är totalt 35 kompetenspoäng. Innehåll som är gemensamt för alla utgör 26 kompetenspoäng.

Beroende på vad gymnasiet man samarbetar med erbjuder så kan till och med alla poäng avläggas på nätet med uppgifter och individuell handledning. Och bäst av allt: varje avklarad kurs innebär kunnande som kan erkännas som en del av vilken som helst yrkesinriktad grundexamen.

Otavias video visar hur nätgymnasier kan hjälpa verkstäder med avläggande av gemensamma examensdelar <https://www.youtube.com/watch?v=MdpRYw8KHhQ>

NÖDVÄNDIGA RESURSER Vuxengymnasiernas nätkurser är avgiftsfria så länge den studerande inte är inskriven i en annan läroanstalt. Läromaterialet och handledningen kommer från nätgymnasiet, så verkstaden behöver inga resurser utöver de normala.

FORTSATT UTVECKLING Gemensamma examensdelar kan avläggas i nätgymnasier också efter att man beviljats en studieplats, medan man väntar på att studierna ska börja.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Miia Sivén, Otavia-institutets nätgymnasium
- Utbildningsstyrelsens föreskrift (OPH-501-2018) om principerna för dimensionering av identifiering och erkännande av kunnande och omvandling av vitsord i yrkesutbildning finns [här](#).
- Ytterligare information om avläggande av gemensamma examensdelar vid nätgymnasier finns på TPY:s [webbplats](#).

6.10 GED-träning på Valkeakosken Starttipaja

BESKRIVNING Valkeakosken Starttipaja har tre olika former av träning: startträning, utbildnings- och arbetslivsträning samt GED-träning. Alla träningarnas innehåll grundar sig på målen för kunnandet i de gemensamma examensdelarna (GED) i yrkesinriktade grundexamina. Startverkstadens årsklocka är indelad i teman med olika ämnesområden från de gemensamma examensdelarna. Veckoprogrammens uppgifter preciserar innehållet som lärs. Målsättningen med alla som får träning är att deras GED-kunnande ska identifieras i ett intyg över kunnandet. GED-innehållet är grunden i planeringen av verksamheten. När den som fått träning lämnar Startverkstaden för att studera kan läroanstalten hänvisa personen direkt till ett prov eller yrkesprov om kunnandet identifierats i ett intyg.

Praxisen möjliggör en egen GED-träningsgrupp där de som får träning fortsätter med studier som inte avslutats genom att läsa GED-ämnena i form av nätstudier via Otavia-institutet. De som får träning har inte studerandestatus utan deltar i rehabiliterande arbetsverksamhet. En del av lärostoffet i Otavia-institutets gymnasium motsvarar direkt GED-ämnena enligt Utbildningsstyrelsens omvandlingstabell (OPH-501-2018). Även nätstudier vid Valkeakoski yrkesinstitut kan genomföras i startverkstaden. En del kurser har gjorts på N1-nivå, på andra kan man välja vilken nivå man vill.

De som får träning får i startverkstaden särskilt stöd i att klara studierna. De får hjälp i problemsituationer, man kartlägger utmaningar i lärandet och de får utveckla sina lärfärdigheter. De får också stöd i att planera sina fortsatta studier. Att GED-ämnena studeras i verkstaden har konstaterats öka studiemotivationen och sänka tröskeln till att fortsätta till en läroanstalt.

NÖDVÄNDIGA RESURSER Lärmiljön identifieras tillsammans med läroanstalten. Handledarna planerar träningen utgående från GED-ämnena och man reserverar tid och stöd för genomförande av GED-studierna på nätet. Man bör också reservera resurser för att hjälpa dem som får träning att välja sin fortsatta väg.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Kaisa Lahtinen, Valkeakosken Starttipaja
- Valkeakosken Starttipajas identifieringsrapport om lärmiljön, en beskrivning av GED-träningsprocessen samt ett tabellbaserat intyg över kunnandet hittar du på TPY:s [webbplats](#).
- Utbildningsstyrelsens föreskrift (OPH-501-2018) om principerna för dimensionering av identifiering och erkännande av kunnande och omvandling av vitsord i yrkesutbildning finns [här](#).

6.11 Vastuunkantaja-modellen

BESKRIVNING Vastuunkantaja-modellen har utvecklats och provats i *Huipputekijä*-projektet som genomförts av Lahden Työn Paikka Oy och finansierats av ESF. Utgångspunkterna för denna modell har varit Lahtis-områdets låga sysselsättningsgrad och utbildningsnivå samt företagens svårigheter att rekrytera kunnig arbetskraft.

Vastuunkantaja-modellen

1. kombinerar god praxis i rekrytering, företagsansvar och läroanstaltssamarbete
2. effektiverar företagets rekrytering och skapar bra tillvägagångssätt genom att intensifiera samarbetet mellan sysselsättningsaktörer, företag och läroanstalter
3. underlättar rekrytering genom att stöda företag som söker arbetskraft
 - i att hitta en kunnig person (i en verkstad eller via nätverket av sysselsättningsaktörer i Lahtis-området)
 - i att höja kompetensnivån hos en person (bl.a. genom för företaget kostnadsfria yrkesinriktade delexamina i företagets lokaler eller i Lahden Työn Paikkas verkstäder samt genom skraddarsydd utbildning i samarbete med en utbildningsanordnare)
4. och hjälper med att sluta avtal om arbetsprövning och lönesubvention.

I modellen utnyttjas *Valo-valmennus*-modellen i avläggandet av yrkesinriktade examensdelar och företagen har uppmuntrats till företagsansvar med hjälp av det *samhälleliga åtagandet för hållbar utveckling*.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Heidi Peijari, Huipputekijä-projektet, Lahden Työn Paikka Oy
- Kati Ålander, Lahden Työn Paikka Oy
- <https://www.lahdenpaikka.fi/valmennuspalvelut/huipputekija/>
- En video om Vastuunkantaja-modellen finns [här](#).
- *Det samhälleliga åtagandet för hållbar utveckling* finns [här](#).

6.12 Verksamhets- och handledningsmodell som förenar yrkesinstitutet Lappias, ungdomsverkstadens och det uppsökande ungdomsarbetets resurser

BESKRIVNING Utbildningssamkommunen Lappias projekt *Työpajat ja kansanopistot osaksi ammatillista oppimisympäristöä* kombinerar yrkesinstitutets, ungdomsverkstadens och det uppsökande ungdomsarbetets resurser inom information, rådgivning och handledning samt i att förvärva kunnande. Samarbete är styrka för Lapplands små orter där avstånden är långa. Styrkan ligger i att jobba tillsammans och stärka det gemensamma språket.

Läroanstaltens yrkeslärare skriver lärmiljörapporten tillsammans med verkstadspersonalen. Det blir betydligt lättare att hänvisa den som får träning till ett yrkesprov när lärmiljörapporten, dokumenteringen av kunnandet och handledarens bedömning följer yrkesutbildningens verksamhetslinjer.

Ett sammandrag som formas utifrån eGrunder innehåller en bedömningsblankett för handledaren, en självbedömningsblankett och en inlärningsdagbok för den som får träning, en modell för uppsättande av mål för verkstadsarbetet, instruktioner om hänvisning till yrkesprov samt bedömningsgrunderna för examensdelen. När man anger kunnandet som examensdelen kräver räcker i princip nivån N1, men också kraven för högre vitsord skrivs ut: den som får träning blir uppmuntrad av att se att de högre kraven inte är omöjliga att nå.

I projektet har man också skapat modeller för gemensamt professionellt utvecklande av verkstäder, folkhögskolor, uppsökande ungdomsarbete och yrkesinstitut samt för smidigare handledning och aktiviteter.

Modellen har utvecklats av projektchefen, två studiehandedare och cirka 20 yrkeslärare.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- Annemari Kallio, projektet *Työpajat ja kansanopistot osaksi ammatillista oppimisympäristöä*, Kemi-Tornedals utbildningssamkommun Lappia
- En presentation av projektet *Työpajat ja kansanopistot osaksi ammatillista oppimisympäristöä* hittar du [här](#).
- Lärmiljörapporter och blanketter som producerats i samband med projektet finns på TPY:s [webbplats](#).

6.13 PAIKKO

BESKRIVNING PAIKKO-systemet har fötts av behovet att hitta på ett fungerande och praktiskt redskap för pålitlig beskrivning av kunnande. Man anser att en pålitlig och högklassig identifiering av kunnandet kräver att någon utomstående deltar i identifieringen av lärmiljön. Då har man tillräckligt med expertis både från yrkesområdet och från examensvärlden för att slutresultatet ska bli bra.

PAIKKO-intyg över kunnandet skrivs med ett enkelt webbläsarbaserat redskap. Intyget grundar sig på en rapport som publiceras på paikko.fi om en identifierad lärmiljö som är specifik för ett verksamhetsställe och en examen. Om ett verksamhetsställe har möjlighet till lärande som motsvarar flera examina kan intyget innehålla kunnande från dem alla.

Intyget över kunnandet skrivs enligt yrkesfärdighetskraven. När kunnandet räcker till att klara en examen kryssar tränaren för det aktuella stället. Om kunnandenivån är betydligt högre på något område kan man anteckna det i intyget som ytterligare information. Eftersom verkstaden inte har en utbildningsanordnares bedömningsbefogenheter bedöms inte kunnandenivån desto noggrannare.

Intyget kan skrivas ut ur systemet i PDF-format.

NÖDVÄNDIGA RESURSER PAIKKO-systemet kräver att lärmiljön identifieras noggrant. I det deltar alltid en utomstående som är insatt i yrkesområdets examina. På det sättet garanteras en tillräckligt högklassig identifiering av lärmiljön och rapport om den.

Organisationer kan delta i PAIKKO-utbildning där man behandlar studiemotsvarande verksamhet. Erfarna användare som gått PAIKKO-expertutbildningen verkar som lokala stödpersoner för organisationerna.

PAIKKO-systemet är avgiftsbelagt för användarorganisationerna.

FORTSATT UTVECKLING Viktiga element i PAIKKO-verksamheten är aktörnätverket, gemensam utveckling och strävan att göra intygsförfarandet tillgängligt för alla. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry erbjuder praktisk hjälp och stöd i utbildningen för användarna, publicerar lärmiljörapporter och uppdaterar redskapen.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- www.paikko.fi.
- En instruktionsvideo om PAIKKO-intyg finns [här](#).

6.14 OpiTun-redskapet för intyg över kunnsande

BESKRIVNING OpiTun är ett webbläsarbaserat redskap för identifiering av kunnsande som upprätthålls av Tornion Työvoimalasäätiö och med vilket man kan skriva ut intyg över kunnsandet.

I systemet länkas examensgrunder till arbeten som utförs i verkstäder. Principen är att kunden antecknar sitt utförda arbete i systemet och programmet länkar det automatiskt till de examensdelars yrkesfärdighetskrav i vilka kunnsande förvärvas. Kunnsandet identifieras på N1-nivå.

Arbetsuppgifterna måste antecknas i systemet enligt arbetsmiljö eftersom få arbetsmiljöer är identiska. Antecknandet av arbetsuppgifterna är egentligen en identifieringsrapport över arbetsmiljön.

När en viss arbetsuppgift eller uppgiftshelhet har övats tillräckligt kan arbetslivstränaren eller en annan handledare klicka på Godkänn i systemet. Varje godkänt yrkesfärdighetskrav går till intyget över kunnsande. Till varje arbetsuppgift finns också en självbedömning i tre steg samt en kommentarmöjlighet för både handledaren och den som får träning. Kommentarer kan också ges för en examensdel.

Utifrån intyget över kunnsande kan läroanstalten bedöma om personen har tillräckligt kunnsande för att gå direkt till yrkesprov. I vissa fall har kunnsandet kunnat antecknas som en prestation i studiekortet.

NÖDVÄNDIGA RESURSER Examensgrunderna uppdateras automatiskt från Utbildningsstyrelsens system, så verkstaden behöver inte fundera på uppdaterandet. OpiTun-systemet är avgiftsbelagt för användarorganisationerna.

FORTSATT UTVECKLING OpiTun-redskapets version 2.0 släpps 2020. En central förbättring är att samtidigt som arbetslivstränaren antecknar utförda arbetsuppgifter i kundens kalender i Valmennus-GO-systemet, så länkas de också till examensdelarnas yrkesfärdighetskrav enligt beskrivningen ovan. Identifieringen av kunnsandet går alltså automatiskt i och med att utförda uppgifter antecknas i träningsdagboken. Observeras bör att automatiseringen är knuten till Valmennus-GO-systemet. Om OpiTun 2.0 används utan Valmennus-Go måste anteckningarna göras som i den nuvarande versionen.

TILLÄGGSUPPGIFTER

- www.opitun.fi
- www.valmennus-go.fi

7 • Studiemotsvarande verksamhet i framtiden

S TÄNDIGT LÄRANDE utvecklas på flera fronter i Finland just nu¹. Och det är bra.

Som många andra samhällsfenomen är ständigt lärande en mångfacetterad helhet som överskrider administrationsgränserna. För de följande stegen behövs en klarare helhetsbild och tydligare målsättningar, koordinering av åtgärder inom olika administrationsområden och tätare samarbete.

Verkstäderna producerar tjänster där man lär sig genom att göra. De som får träning får hjälp på ett helhetsinriktat sätt. Verkstäder kan utnyttjas som träningsvägar som effektivt ökar kunskan- det, enligt tankesättet om ständigt lärande.

En människa är bättre förberedd för överraskande förändringar när hon tänkt på sin framtid.³

Framtidsvägledning innehåller tanken att individen ska må bra och ha ett meningsfullt liv enligt sin egen definition.⁴

Alla har nytta av att deras kunnande identifieras - såväl unga, långtidsarbetslösa och partiellt arbetsföra som invandrare som behöver stöd för att komma in på arbetsmarknaden.²

Lärmiljöerna behöver i högre grad identifieras i verkstäderna och verkstäderna behöver öka sitt samarbete med utbildningsanordnare. Det är också viktigt att alla lärmiljöer och träningsvägar som identifierats i verkstäderna syns och hörs! Verkstäderna vill spela en allt större roll i förvärvandet av yrkeskompetens och samarbeta mer och mångsidigare med utbildningsanordnarna.

7.1 VERKSTÄDER SOM INDIVIDUELLA SYSSÄTTNINGS- OCH LÄRVÄGAR

Työpajatoiminnan opinnollistaminen-projektet, som finansierades av Undervisnings- och kulturministeriet och som genomfördes 2018-2019, frambringade sju lokala nätverk av verkstäder med studiemotsvarande verksamhet som täcker alla landskap på det finländska fastlandet. I nätverken ingår utöver verkstäderna också utbildningsanordnare som förbundit sig att utveckla samarbetet med verkstäderna enligt de lokala riktlinjer de undertecknat.

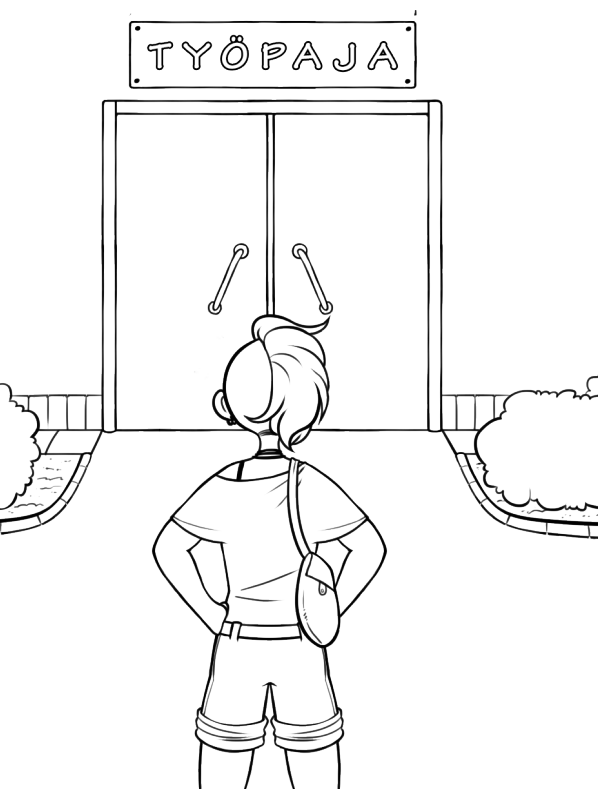
Efter *Työpajatoiminnan opinnollistaminen*-projektet fortsätter arbetet med att stärka verkstäderna som lärmiljöer. Nationella verkstadsföreningen rf vill vara med i utvecklingsarbetet även under kommande år. Verkstäderna och utbildningsanordnarna behöver få stöd i att utveckla praxis, tjänster och redskap som passar de lokala behoven. Det är nödvändigt att stärka de regionala nätverken om samarbetet ska fortsätta och fungera. Förändringar i verksamhetsmiljö, strukturer och finansiering förutsätter aktivt påverkansarbete och målmedvetet utvecklande och koordinering av verkstadsverksamheten även på landsomfattande nivå.

I ca 15 år har verkstäder i vårt land arbetat med att bli mer studiemotsvarande. Projekt som utvecklat verkstäder som lärmiljöer har lett till många fungerande tillvägagångssätt och redskap. Att dessa sprids och etableras bör vara ett

gemensamt mål. Denna handbok i studiemotsvarande verksamhet fungerar också som en bra guide till att identifiera lärmiljöer och kunnskap samt till redskap som finns till hands.

Att olika vägar till lärande synliggörs främjar det ständiga lärandets kultur i Finland. Lärmiljöer har identifierats i verkstäder redan länge, men ännu finns inget nationellt system med alla identifierade lärmiljöer. Vi behöver ta reda på om till exempel Utbildningsstyrelsens nätjänst AMOSAA lämpar sig för beskrivning och publicering av verkstädernas

identifierade lärmiljöer och träningsvägar. AMOSAA möjliggör identifiering av verkstadens lärmiljö och planering av träningsvägar som ökar kunskandet utifrån tidsenliga examensgrunder.

Inlärningsfrämjande verkstadstjänster, etableringen av bra metoder för studiemotsvarande verksamhet och samarbetet mellan läroanstalter och verkstäder kan stärkas genom utformning av kundinriktade tjänster. Resultaten blir bäst om verkstäder, utbildnings-

anordnare och arbetskraftsmyndigheter utför utvecklingsarbetet tillsammans.

7.2 ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Enligt Utbildningsstyrelsens färskare beräkningar⁵ står det finska näringslivet inför sin största strukturomvandling på flera årtionden. Yrkena ändras så att de kräver högre kompetens och förändringstakten är så snabb att behovet av nytt kunskande inte kan tillgodoses enbart med utbildande av unga åldersklasser. Samtidigt försvinner arbetsuppgifter särskilt där kompetenskraven är lägre. I dag befinner sig cirka 300 000 finländare i åldern 30-60 år på arbetsmarknaden med endast grundläggande utbildning.

Det är lätt att instämma i följande konstaterande i Rinnes regeringsprogram⁶: "utbildning är det bästa skyddet mot utslagning och brist på visioner". Avgångsbetyg från grundskolan räcker inte längre på arbetsmarknaden. Alltför många som slutat sina studier efter grundskolan är i 25-årsåldern fortfarande utanför utbildning och arbetsliv. Yrkesutbildningsreformens i och för sig fina målsättning att öka utbildningen på arbetsplatserna verkar inte heller öka kompetensen tillräckligt. I regeringsprogrammet lovar man utveckla verksamheten, handledningen och finansieringen på olika utbildningsnivåer på ett sådant sätt att Finland får ett heltäckande utbud av arbetslivsorienterade, mångsidiga och flexibla utbild-

ningsvägar. Hurudan är den yrkesutbildningsväg som kan lösa problemet "de som behöver utbildning mest deltar i den minst"? Hur kan vi flexibelt sammanföra kunnande som inhämtats på olika sätt till examensdelar och hela examina?

Ändringarna i yrkesutbildningens lagar och finansiering samt i beskattningen av arbetslöshetsförmåner och utbildning som betalas av arbetsgivare främjar ständigt lärande på ett betydande sätt. Men inte tillräckligt. Ska vi kunna svara på behovet av ökad kompetens måste möjligheterna och förutsättningarna för lärande under arbetskarriären utvecklas inom olika politiska områden. Förnyande av kompetensen under arbetskarriären bör granskas som en helhet med tanke på olika livssituationer och olika arbetsförhållanden samt människor med olika utbildningsbehov.

I dag är en utmaning också det att många av lärandets stödformer är planerade med tanke på studier som leder till en examen och innehåller element som omöjliggör andra studier. Förmånssystemet är mycket komplicerat och det är inte lätt att hitta fullständig information någonstans. Att överhuvudtaget begripa formerna av utkomststöd som uppmuntrar till lärande förutsätter en hel del färdigheter av en person.

I en OECD-jämförelse var Finlands satsning på vuxenutbildning på god nivå. Skillnaden i deltagande mellan

grupperna med svag respektive god kompetensnivå var emellertid den största bland alla jämförda länder⁷. Samarbete mellan verkstäder och utbildningsanordnare i att identifiera och erkänna kunnande i verkstäder hjälper Finland att följa Europarådets rekommendation om validering av icke-formellt lärande⁸. Lärande kan ske genom flexibelt kombinerande av arbete och studier. Man bör dock minnas att all utbildning till stor del hänger på att utkomsten under studietiden är tryggad.

De första erfarenheterna av den nya yrkesutbildningslagens effekt på inhämtande och synliggörande av kunnande är positiva. Lagstiftningen i sig främjar målsättningarna för selsättning. Problemen har närmast att göra med tillämpningen av lagen i yrkesläroanstalter.

Det kan gå lång tid mellan den kontinuerliga ansökan och studiestarten. Utbildningsanordnarna vill fortfarande gärna att de som kommer för att avlägga en examen deltar i undervisningen, även om det inte skulle behövas. Det finns ännu ingen klar praxis för att identifiera existerande kunnande och inkludera det i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet samt för att ordna med enbart yrkesprov för att erkänna kunnande. Att avlägga enskilda examensdelar borde alltid vara möjligt och gå smidigt, eftersom det kan hjälpa många som är i en tuff situation att gå framåt på sin väg mot arbetslivet.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

1 Klargör olika aktörers roller:

- Lagstiftningen skapar förutsättningarna för verksamheten.
- Arbetskraftsmyndigheterna känner till möjligheterna, vägleder den arbetssökande enligt dem och undviker att begära utredningar i onödan.
- Yrkesläroanstalter bedömer och erkänner kunnande i enlighet med yrkesutbildningslagen. Lärarna behärskar de lagenliga koncepten, PUK-processen och bedömningen av kunnande.
- De anställda inom sysselsättningstjänster, i verkstäderna innebär det handledarna, förstår de olika möjligheterna och kan organisera sin verksamhet så att den stöder förvärvande och synliggörande av kunnande.

2 Verkstäder och andra tjänsteproducenter får mer stöd, så att de är medvetna om möjligheterna och har tillräckligt kunnande och tillräckliga resurser för att utnyttja dem och för att utveckla sin verksamhet. Det här kan genomföras till exempel genom fortbildning eller projekt.

3 Arbets- och näringsministeriet bör ta en aktiv roll. Det betyder att ministeriet bör styra dem som producerar sysselsättningstjänster att ta i bruk existerande och fungerande verksamhetsmodeller med vilka man kan förvärva och synliggöra kunnande som en del av de sysselsättningsfrämjande tjänsterna.

4 Undervisnings- och kulturministeriet bör se till att alla yrkesläroanstalter handlar på det sätt yrkesutbildningslagen förutsätter i det de möjliggör sökande till läroanstalten med kontinuerlig ansökan, har en ändamålsenlig PUK-process och ordnar lämpliga yrkesprov.

5 Utbildningsstyrelsen bör försäkra sig om att alla yrkesläroanstalter och deras lärare följer en enhetlig praxis och har tillräckligt kunnande för att identifiera och erkänna tidigare förvärvat kunnande och för att ordna yrkesprov.

6 Instruktionerna för finansiering av yrkesläroanstalter bör tydliggöras, så att det i alla yrkesläroanstalter går smidigt att bara avlägga yrkesprov utan att delta i undervisningen.

KÄLLOR:

- ¹ **Jatkuvan oppimisen kehittäminen.** Arbetsgruppens mellanrapport finns [här](#).
- ² **Erasmus+, 2017.** Tekemällä oppimisen mahdollisuudet. Ratkaisuja Euroopan 6 604 000 NEET-nuoren kohtaamiseen. Paving the Way-projektrapporten hittar du [här](#).
- ³ **Ahvenainen, M., Heikkilä, K., Jokinen, L., Miettinen, S., Ollila, J., Pietikäinen, N. & Vuorisalo, K. (2017)** Tulevaisuus – Paljon mahdollista! En arbetsbok i framtidsvägledning finns [här](#).
- ⁴ **Ahvenainen, M., Korento, K., Ollila, J., Jokinen, L., Lehtinen, N. & Ahtinen, J. (2014)** Tulevaisuus – paljon mahdollista. Tulevaisuusohjauksen ajatuksia ja tekoja. Publikationen finns [här](#).
- ⁵ **Osaaminen 2035.** Resultat som tagits fram av Prognostiseringsforumet för kunnande finns [här](#).
- ⁶ **Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle.** Regeringsprogrammet för statsminister Antti Rinnes regering 6.6.2019 finns [här](#).
- ⁷ **OECD-jämförelsen** finns [här](#).
- ⁸ **Europarådets rekommendation om validering av icke-formellt och informellt lärande** finns [här](#).

Ordlista

STUDIEMOTSVARANDE

Studiemotsvarande verkstadsverksamhet innebär en helhet som omfattar att man identifierar verkstadens lärmiljö, identifierar det kunnande som den som får träning förvärvar och påvisar kunnandet med fristående yrkesprov. Kunnande som identifierats i verkstaden synliggörs antingen med dokument eller genom att ordna ett yrkesprov i samband med arbetsuppgifterna i verkstaden.

IDENTIFIERING AV KUNNANDE

Identifiering av kunnande betyder att det kunnande en person har eller som förvärvas under träningen synliggörs och dokumenteras. Om kunnandet antecknas i ett intyg jämförs det med grunderna för yrkesexamina. Intyget över kunnandet motsvarar inte ett officiellt examensbetyg.

ERKÄNNANDE AV KUNNANDE

Vid erkännande av kunnande bedömer en utbildningsanordnare hur tidigare förvärvat kunnande motsvarar examenskrav. Kunnande kan erkännas endast av en utbildningsanordnare på det sätt lagen föreskriver. Om utbildningsanordnaren erkänner det tidigare förvärvade kunnandet får personen ett motsvarande examensbetyg eller en examensprestation. Kunnandet kan erkännas också i form av examensdelar eller ännu mindre helheter.

IDENTIFIERING AV LÄRMILJÖ I VERKSTADEN

Med identifiering av en lärmiljö i verkstaden avses att verkstadens arbetsuppgifter jämförs med grunderna för yrkesexamina och utifrån jämförelsen skrivs en identifieringsrapport för lärmiljön. Identifieringsrapporten bör helst göras i samarbete med en lärare eller annan person som har erfarenhet av den aktuella branschen. Att lärmiljön identifieras är en förutsättning för att intyg över kunnandet ska kunna skrivas. När kunnande påvisas i en verkstad med yrkesprov ska en lärare ansvara för identifieringen av lärmiljön.

Källförteckning

- Ahvenainen, Marko & Korento, Kati & Ollila, Johanna & Jokinen, Leena & Lehtinen, Nina & Ahtinen, Janne. 2014.** Tulevaisuus – paljon mahdollista. Tulevaisuusohjauksen ajatuksia ja tekoja. Åbo universitets center för framtidsforskning. På adressen: <https://tulevaisuusohjaus.fi/wp-content/uploads/2017/01/Tulevaisuus-paljon-mahdollista.pdf>. Hänvisning 30.9.2019.
- Yrkesutbildning. Utbildningsstyrelsens webb-plats.** På adressen: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/yrkesutbildning>. Hänvisning 30.9.2019.
- Finansieringssystemet för yrkesutbildning.** På adressen: <https://minedu.fi/documents/1410845/4297550/Rahoitusjarjestelma.pdf/21b500c3-840c-4b74-81c0-72691ee-da-3ed/Rahoitusjarjestelma.pdf>. Hänvisning 30.9.2019.
- Yrkesutbildningsreformen.** Undervisnings- och kulturministeriets sidor om reformen. På adressen: <https://minedu.fi/sv/yrkesskolereformen>. Hänvisning 30.9.2019.
- Video om gemensamma examensdelar i yrkesinriktade grundexamina på nätet.** På adressen: <https://www.youtube.com/watch?v=MdpRYw8KHhQ>. Hänvisning 30.9.2019.
- Yrkeskunnande på övergångsarbetsmarknaden 2011–2015.** En beskrivning av projekt S11995 som finansierades av europeiska socialfonden (ESF). På adressen: <https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projekтикoodi=S11995>. Hänvisning 30.9.2019.
- AuroraAI. Mot ett människocentrerat samhälle. Utvecklings- och verkställighetsplanen 2019–2023** som skapades i förstudieprojektet för det nationella programmet för artificiell intelligens, AuroraAI. Finansministeriet. På adressen: <https://vm.fi/documents/10623/1464506/AuroraAI+kehitt%C3%A4mis-+ja+toimeenpanosuunnitelma+2019+%E2%80%93+2023.pdf/f7c4e746d-e83f-cc83-97d9-f4322405255f/AuroraAI+kehitt%C3%A4mis-+ja+toimeenpanosuunnitelma+2019+%E2%80%93+2023.pdf>. Hänvisning 30.9.2019.
- Bamming, Ruth & Hilpinen, Merja 2019.** Verkstadsverksamheten 2018 – Resultaten från en riksomfattande undersökning om arbetsverkstäderna. Publikation 72/2019. Vasa: Västra och Inre Finlands regionförvaltningsverk. På adressen: http://www.avi.fi/web/avi/julkaisut-2019/-/asset_publisher/t6z0R8JYvGil/content/tyo-pajatoimin-ta-2018-valtakunnallisen-tyopajakyselyn-tulokset?redirect=http%3A%2F%2Fwww.avi.fi%2Fweb%2Favi%2Fjulkaisut-2019%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_t6z0R8JYvGil%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-8%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2. Hänvisning 9.10.2019.

eGrunder-tjänsten. Gällande grunder för yrkesinriktade grundexamina, yrkes-examina och specialyrkesexamina. På adressen: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/selaus/kooste/ammattillinenkoulutus?hakutyyppe=perusteet>. Hänvisning 30.9.2019.

Bedömning och dokumentering av icke-formellt lärande - tillvägagångssätt och redskap. Guide om de bästa praxisarna, metoderna och redskapen i produktionsskolor och ungdoms-verkstäder i Danmark, Finland, Frankrike, Slovenien, Tyskland och Österrike. Paving the Way-projektets publikation 2017. På adressen: <https://www.tpy.fi/aineistot/julkaisut/verkkajulkaisut/>. Hänvisning 30.9.2019.

Europarådets rekommendation 20.12.2012 om validering av icke-formellt och in-formellt lärande. Europeiska unionens officiella tidning C 398/1. På adressen: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2012.398.01.0001.01.SWE&toc=OJ:C:2012:398:TOC. Hänvisning 30.9.2019.

Hulkari, Kirsti 2006. Työssäoppimisen laadun käsite, itsearviointi ja kehittäminen sosiaali- ja terveystieteiden ammattillisessa peruskoulutuksessa. Akademisk avhandling. Tammerfors uni-versitet. På adressen: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67622/951-44-6684-5.pdf?sequence=1>. Hänvisning 30.9.2019.

Huomonen, Soile (red.) 2014. Työ- ja yksilövalmennus työpajalla. Helsingfors: Nationella verkstadsföreningen rf.

Jatkuvan oppimisen kehittäminen. Mellanrapport av arbetsgruppen som tillsattes 5.2.2019 av undervisnings- och kulturministeriet. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2019:19. På adressen: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-641-6>. Hänvisning 30.9.2019.

Samhälleligt åtagande för hållbar utveckling. Kestavakehitys.fi. Statsrådets kansli. På adressen: <https://kestavakehitys.fi/sv/samhalleligt-atagande>. Hänvisning 30.9.2019.

Kinnunen, Riitta 2019. ”Uusia valmiuksia arkeen ja työelämään”. Verkstadsverksamhetens landsomfattande resultat i Sovari 2018. Helsingfors: Nationella verkstadsföreningen rf. På adressen: <https://www.tpy.fi/aineistot/julkaisut/verkkajulkaisut/>. Hänvisning 30.9.2019.

Utbildningsavtal. På adressen: <https://minedu.fi/documents/1410845/5970275/Koulutus-sopimusmalli/49102441-7c44-4580-9a03-bc228cb6db6f/Koulutus-sopimusmalli.pdf>. Hänvisning 30.9.2019.

Leea´s portfolio. Siiri-seriens tecknare Leea Hiltunens digitala portfölj. På adressen: <https://leea-hiltunen.carbonmade.com/>. Hänvisning 30.9.2019.

NäytönPaikka. På adressen: <https://naytonpaikka.fi/>. Hänvisning 30.9.2019.

Pietikäinen Reetta & Välimaa Anne (red.) 2017. Mahdollisuuksia rakentamassa. Valtakun-nallinen työpajayhdistys 20 vuotta työpajakentän vaikuttajana ja kehittäjänä. Helsingfors: Nationella verkstadsföreningen rf. På adressen: <https://www.tpy.fi/aineistot/julkaisut/verkkajulkaisut/>. Hänvisning 30.9.2019.

Ollikainen, Anne-Mari 2009. Marginaalista maailmalle: Työllistämispalvelut oppimisympäristöinä. Helsingfors: Vates-stiftelsen.

Studieinfo.fi. På adressen: <https://studieinfo.fi/wp/sv/>. Hänvisning 30.9.2019.

OpiTun.fi. På adressen: <https://opitun.fi>. Hänvisning 30.9.2019.

Osaaminen 2035. En av de första prognoserna från Prognostiseringsforum för kunnande. Utbildningsstyrelsen 2019. På adressen: <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/osaaminen-2035>. Hänvisning 30.9.2019.

Principerna för dimensionering av identifiering och erkännande av kunnande och omvandling av vitsord i yrkesutbildning. Utbildningsstyrelsens föreskrift OPH-501-2018. På adressen: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/maarays-oph-501-2018.pdf>. Hänvisning 30.9.2019.

Jagkan.fi. På adressen: <https://jagkan.fi>. Hänvisning 30.9.2019.

Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle. Regeringsprogrammet för statsminister Antti Rinnes regering 6.6.2019. Statsrådets publikationer 2019:23. På adressen: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161662/Osallista-va_ja_osaava_Suomi_2019_WEB.pdf. Hänvisning 30.9.2019.

Presentationsvideo om Otavia opisto. På adressen: http://www.nettilukio.fi/nettilukio_esitely. Hänvisning 30.9.2019.

Video om PAIKKO-intyget. På adressen: <https://youtu.be/omsZ31bvGAg>. Hänvisning 30.9.2019.

PAIKKO – Paikka pajalta 2012–2014. På adressen: <https://www.paikko.fi/paikon-historia/>. Hänvisning 30.9.2019.

Salo, Pia-Leena 2015. Käsikirja opinnollistamisen työkaluihin. Osaamista välityömarkkinoilla-projektets publikation. Yrkesinstitutet Bovallius. På adressen: <https://docplayer.fi/2893972-Kasikirja-opinnollistamisen-tyokaluihin.html>. Hänvisning 30.9.2019.

Silfver, Vesa 2017. Orientaatio päivän ekosysteemeihin. Kiinni työelämään elinikäisen oppimisen avulla. Bildpresentation. Ekosystemsforum 10. 11.2017. På adressen: <https://suomidigi.fi/wp-content/uploads/2017/08/Ekosysteemifoorumi-Silfver-alustus-10112017.pdf>. Hänvisning 30.9.2019.

Studentum.fi. På adressen: <https://www.studentum.fi/>. Hänvisning 30.9.2019.

Statistik över ungdomsarbetet i Finland 2018. Västra och Inre Finlands regionförvaltningsverks tjänst, finansierad av undervisnings- och kulturministeriet, med statistik över ungdomsarbetet i Finland. På adressen: www.nuorisotilastot.fi. Hänvisning 30.9.2019.

Tekemällä oppimisen mahdollisuudet. Ratkaisuja Euroopan 6 604 000 NEET-nuoren kohtaamiseen. Paving the Way-projektets publikation. Erasmus+ 2017. På adressen: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwjWrwuz-ptfkAhW-vw6YKHcYeALMQFjAAegQIAxAC&url=https%3A%2F%2Fwww.tpy.fi%2Fsite%2F>

[2Fassets%2F-files%2F1372%2Ftekem_ll_oppimisen_tarjoamat_mahdollisuudet_paving_the_way.pdf&us-g=AOvVaw33O5lZmJX5-Ujw5eIih2Jt](#). Hänvisning 30.9.2019.

The Priorities for Adult Learning dashboard. OECD:s redskap för jämförande av vuxenutbildning i olika länder. På adressen: <http://www.oecd.org/employment/skills-and-work/adult-learning/dashboard.htm>. Hänvisning 30.9.2019.

Verksamhetsberättelse 2005. Nationella verkstadsföreningen rf. På adressen: <https://docplayer.fi/466928-Toimintakertomus-2005.html>. Hänvisning 30.9.2019.

Arbets- och näringsministeriets anvisning om TE-byråns uppgifter i fråga om utkomstskydd för arbetslösa. TEM/2414/03.01.04/2018. På adressen: <https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/normi/540001/42905>. Hänvisning 30.9.2019.

Presentation av Työpajatoiminnan opinnollistaminen-projektet 2018–2019. På adressen: <https://www.tpy.fi/kehittaminen/opinnollistaminen/tyopajatoiminnan-opinnollistaminen-hanke/>. Hänvisning 30.9.2019.

Den nya yrkesutbildningen 2018. Vad ändras för anordnaren av yrkesutbildning? På adressen: <https://minedu.fi/documents/1410845/4297550/OKM+AKR+mika+muuttuu+jarjestajalle.pdf/43824d21-bf2a-4a57-a872-b3bcd3f01b67/OKM+AKR+mika+muuttuu+jarjestajalle.pdf>. Hänvisning 30.9.2019.

Den nya yrkesutbildningen 2018. Vad ändras för den studerande? På adressen: <https://minedu.fi/documents/1410845/4297550/OKM+AKR+mika+-muuttuu+opiskelija.pdf/6952c82f-92af-4c9d-853b-7e1ed1b3ed7b/OKM+AKR+mika+muut-tuu+opiskelija.pdf>. Hänvisning 30.9.2019.

Den nya yrkesutbildningen 2018. Vad ändras för arbetslivet? På adressen: https://minedu.fi/documents/1410845/4297550/OKM_AKR_mika_muut-tuu_tyoelama.pdf/9f7fb2b6-ab52-4dc1-861e-a1fc5aace194/OKM_AKR_mika_muut-tuu_tyoelama.pdf. Hänvisning 30.9.2019.

Vaikuttavuutta työpajayhteistyöhön 2008–2011. Beskrivning S10747 av projektet som finansierades av Europeiska socialfonden (ESF). På adressen: https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti_koodi=S10747. Hänvisning 30.9.2019.

Valmennus-Go. På adressen: <https://valmennus-go.fi/>. Hänvisning 30.9.2019.

Video om Valo-valmennus. På adressen: https://www.youtube.com/watch?v=ZAXx_h7-Mzk. Hänvisning 30.9.2019.

Valo-valmennus-modellen. På adressen: <https://valo-valmennus.fi>. Hänvisning 30.9.2019.

VAT 6.3. På adressen: <https://vatkuntoutus.fi/>. Hänvisning 30.9.2019.

WALMU-kundsystemet. På adressen: <https://www.walmu.fi/>. Hänvisning 30.9.2019.

ZOOMI-slutrapport 2019 om bra praxisar som uppstod i Sujuvat siirtymät-helheten. På adressen: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/196468_paivitetty_sujuvat_siirtymat_loppuraportti.pdf. Hänvisning 30.9.2019.

KUNNANDE SOM FÖRVÄRVAS I VERKSTÄDER kan synliggöras med enkla metoder. När du läst den här handboken känner du till olika möjligheter och vet vad du kan göra.

Verkstädernas unika möjligheter att hjälpa dem som får träning grundar sig på systematisk utveckling av verksamheten. Identifiering av kunnande, intyg över kunnandet och avläggande av examensdelar är tecken på högklassig verkstadsverksamhet.

Verkstäderna som lärmiljöer betjänar särskilt dem som har svårt att klara av vanliga studieomständigheter. De som får träning kan genom praktisk handledd verksamhet öka sina färdigheter och sitt kunnande. Det här möjliggör avläggande av examensdelar eller till och med en hel examen i verkstaden.

Studiemotsvarande verkstäder som samarbetar intensivt med utbildningsanordnare utgör goda lärmiljöer. I den här handboken presenteras goda praxisar, produktifierade stödtjänster och riktlinjer för samarbetet. Utbildningsanordnarna och verkstäderna har en gemensam målsättning: att den lärande lyckas och kan gå framåt i livet.

Den här handboken framställdes under projektet *Työpajatoiminnan opinnollistaminen*. Undervisnings- och kulturministeriet har understött arbetet.

Författare: Sinikka Maskonen, Peter
Pahlman och Veijo Wienkoop
ISBN 978-951-95008-2-9 (ringboken)
ISBN 978-951-95008-3-6 (PDF)